

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΠΡΟΣΚΟΠΙΣΜΟΣ

Ἐσκήρτησεν καὶ ἡ ἰδική μας καρδιά ἀπὸ ἱερὰν συγκίνησιν καὶ μὲ δάκρυα στὰ μάτια ἐχαιρετήσαμεν ὁλόκληρον τὴν ὀλγκεντρωθεῖσαν ἄλκιμον νεότητα τοῦ ἑλληνισμοῦ παρελθόνουσαν, ἐπιδεικνυμένην, σφριγῶσαν ἀπὸ ζωῆς, ἀπὸ πεποιθήσιν πρὸς τὸν ἑαυτὸν της, ὑπερήφανον διὰ τὴν ἐμφανισίαν της, παρουσιάζουσαν μίαν ἐγγύησιν διὰ τὸ μέλλον τῆς κλονισθείσης Ἑλλάδος εἰς τὴν πεποιθήσιν της περὶ ζωτικότητος, ἄλλης ἀπὸ τὴν ἐμπορικὴν ἐπιδειξιότητα καὶ τὴν ἐπιτηδεύτητα τοῦ νταβαρισμοῦ.

Ὁρεῖσθαι νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὅχι κατὰ μόνον, ἀλλὰ πολὺ σάμπυ ὑπάρχει μεταξύ μας εἰς τὴν ἐμφανισίαν μας ὡς ὁλόκληρος, ὡς ἔθνος, ὡς κράτους καὶ πρὸ παντὸς ὡς κοινωνίας· καὶ ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια μία τάσις παρέσυρε, ἰδίως τὴν νέαν γενεάν, τοὺς νεαροὺς συμπολίτας, μόλις ἀφίνοντας τὰ θρανία τῶν Γυμνασίων, μόλις ἐννοουῦντας τί θὰ εἴπῃ ζωῇ, μόλις βγαίνοντας ἀπὸ τὸ αὐτὸ τέλος πάντων, νὰ ἀφίγουν τὴν ψυχὴν των ὁλόκληρον νὰ κλυδωνίζεται αὐταρέσκως μέσα εἰς πέλαιος δηλητηριωδῶν ἰδεολογιῶν, ἀηθίας καὶ ἀποστερηθῆς πρὸς κάθε τι τὸ ὁποῖον διὰ τὸ ἀποκτήσας θέλει ἀγῶνα γερὰ χέρια, γερὰ ψυχὴ καὶ ἀκατάβλητη δύναμι καὶ θέλησι, ὅτι ἡ ζωὴ παρέχει πρὸς ἑαυτὸν, εὐκολο, ἦταν εὐπρόσδεκτο μὲ ἀνοιχτὰς ἀγκυλὰς. Ἡ ἡδὼν ἔγινε λατρεία· καὶ γονατιστὰ ἐμπρὸς ἑκαὶαν λιβανωτὸν, παιδιάρια νῶν ὁπῶν τὰ μυαλὰ ἐγύριζαν μὲ τὸ διάβασμα βιβλίων ξένων, γραμμένων ἀπὸ ἀνθρώπους πάσχοντες ψυχικῶς, ἡθικῶς κατεστραμμένους, διαστρεβλωμένους κατὰ τοὺς πόθους καὶ τὰς ἐπιθυμίας, νεωτερίζοντας διήθεν κατὰ τὰς ἰδέας, πραγματικῶς ὅμως ἀνικάνους νὰ ἀντικρούουν τὴν πραγματικὴν μὲν ζωὴν, τρέμοντας καὶ φοβούμενους αὐτὴν, καὶ ἐπὶ τέλους ἀπηλπισμένους νικημένους εἰς τὸν μεγάλον ἀγῶνα, καὶ ξεσπάζοντας καὶ ἐκδικουμένους τὴν ἡττάν των, μὲ παραληρήματα καὶ ἀνευ ἐννοίας λόγια τὰ ὁποῖα ἐπιπιλίζοντο σὰν καραμέλες ἀπὸ τὴν ἐκθαμβή νεότητά!

— Νὰ ἡ ὡραία ζωὴ! Ἰδοὺ ὁ νέος κόσμος! Κάτω τὰ πάντα. Στάσιμο τὰ δεσμά, καὶ ζήτω τὸ τρεῖσιμο τὸ ἀκράτητο χωρὶς χαλινὸ!

Κακόμοιρα παιδιὰ! Κ' ἔπειτα ὁ γκρεμὸς μέσα εἰς τὸν ὁποῖον πέφτετε ὅλα σωρηδὸν τὸ ἕνα ἀπάνω στ' ἄλλο, μὲ τὰ σάπια σώματα μὲ τὴν διαστραμμένην ψυχὴν, μὲ τὰ παραδόξα γούστα καὶ τὴν περίεργη ἀντίληψιν μὲ τὴν βαρεῖα μυρωδιὰ τῆς πτωμαίνης, μὲ τὸν θαυμασμόν, τὸν ἔρωτα, καὶ τὴν λατρεῖαν πρὸς κάθε τι τὸ ὁποῖον εἶνε παρακμή, κατὰπτωσις, φθίσις μὲ τὴν ἀρρωστη φαντασίαν νὰ τρέχῃ ἀκατάσχετη πρὸς κάθε ἀποφορὰν, μὲ τὴν ὀρεξὶν βουλμιώσαν γύρω ἀπὸ ἕνα φορὶμ τοῦ ὁποῖου ἐθαυμάζετε τὰ σκουλήκια καὶ τὰ πέρνατε γιὰ πεταλοῦδες!

— Κάτι καινούργιο. Κάτι καινούργιο! Ἐφώνα-ξαν διαρκῶς αἱ νεαροὶ ψυχαί! Δὲν μᾶς ἱκανοποιεῖ τίποτε πιά! Δὲν μᾶς ἱκανοποιεῖ τίποτε! Ἡ τέχνη εἶνε παλιὰ! Ἡ μουσικὴ μὲ τίς νότες της δὲν μᾶς συγκινεῖ! Θέλωμεν τὸ θόρυβο νὰ μασιγώνῃ τὰ νεῦρά μας καὶ νὰ χτυπῇ σὰ σφυοὶ τὰ βάθη τοῦ ἐγκεφάλου μας. Ἡ ἀναλογία, ἡ ἀρμονία, τὸ ὡραῖον, αἱ διαστάσεις, τὸ μέτρον, δὲν μᾶς λέγουν τίποτε· δὲν τὸ καταλαβαίνουμε. Τὸ χρῶμα δὲν τὸ αἰσθανόμαστε πιά ὅπως οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι· τὸ τραγοῦδι εἶνε ξένο γιὰ μᾶς, ἡ ποίησις, οἱ στίχοι, ἡ ἰδέα, ἡ συγκίνησις, ἡ μορφὴ, κάθε τι πού συγκινεῖ τοὺς ἄλλους, πού ἀρέσει πού θέλγει μᾶς εἶνε ξένο! Εἴμαστε ἀρρωστοὶ· βλέπομεν τὸν κόσμον μὲ τὰ πόδια ἀπάνω καὶ τὸ κεφάλι κάτω. Ὅ,τι βλέπει ἡ μάνα μας καὶ ὅ,τι μᾶς λέει δὲν τὸ νοιώθουμε. Εἴμαστε τὰ μαρμαμένα φύλλα, ἔτοιμα στὴν ἐλαχίστη πνοῇ τοῦ ἀέμου νὰ κοποῦμε, νὰ πέσομε, νὰ πατηθοῦμε!

Κακόμοιρα παιδιὰ! Καὶ σὰ νὰ μὴν ἔφταναν τὰ ξένα δηλητήρια, ἡ σαπίλα καὶ ἡ ἀποφορὰ τῶν βιβλίων τῶν τρεσλῶν, τῶν ἀνισορρόπων, τῶν μὴ δυναμένων νὰ γράψουν τίποτε πού νὰ μὴν εἶνε πτωμαίνῃ καὶ παραθυρῶν φρενοκομείων, ἐφουτέψαμε καὶ μεταξὺ μας βοτάνια πού σπάζουν τὴν βρῶμαν καὶ τὴν ἀποσύνθεσιν. Καὶ θαυμάζονται διαστραμμένοι τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα καὶ τὰς ὁρέξεις, λογοτέχναι καὶ ποιηταί, οἱ ὁποῖοι ἔπρεπε νὰ ἔχουν κλεισθῇ εἰς οἴκους θεραπείας καὶ σωφρονισμοῦ. Καὶ ἔκαμαν σχολὴν καὶ ἀκολουθοῦν ταλαίπωρα παιδιὰ ἀπὸ πίσω, γιὰ νὰ βαπτισθῶν εἰς τὰς νέας ἰδέας περὶ ζωῆς, διὰ τὰς ὁποίας ἄλλοτε οἱ πατέρες μας μετεχειρίζοντο ἕνα μάτος ἀπὸ βέργας εἰς κάποιο μέρος τοῦ σώματος τῶν τρυφερῶν ὑπάρξεων των. Φθάνει πιά! Εἴδομεν καὶ ἐπαρηγορήθημεν. Ὁ προσκοπισμός, καὶ τὸ ὑπαίθριον καὶ ἡ ὁμαδική

ζωὴ τοῦ ὑπαίθριου θὰ τονώσουν, θὰ ξυπνίσουν, θὰ ζωηρέψουν καὶ θὰ σώσουν τὴν νεότητα καὶ τὸ μέλλον τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Πῶς θὰ ἠθέλομεν νὰ ἐβλέπομεν ὁλόκληρον τὴν νεότητα κάθε πόλεως καὶ κάθε χωριοῦ καὶ κομπολέως τῆς Ἑλλάδος ἀπ' ἄκρην σ' ἄκρην νὰ ἀφυπνισθῇ μὲ ὅλην τὴν καρδιά, μὲ ὅλην τὴν ψυχὴν, μὲ ὅλες τὰς διανοητικὰς δυνάμεις τοῦ Προσκοπισμοῦ. Διότι αὐτὸς εἶνε μιὰ θρησκεία, εἶνε μία πίστις ἡ ὁποία θὰ ἐξαγνίσῃ καὶ ἡ ὁποία θὰ παρασύρῃ καὶ τὴν νεοκωμένη καὶ δηλητηριασμένη μερίδα ὅλης τῆς νεολαίας μαζί της. Εἶνε ὅλον τὸ μέλλον τοῦ Ἑλληνισμοῦ τὸ ὁποῖον παραγινώριζομεν καὶ θεωροῦμεν ἐκφυλισμένον, ἐπειδὴ θορυβοῦν καὶ ἐμφανίζονται πάντοτε ἐμπρὸς οἱ ἄρρωστοι, οἱ ἀνισορροποὶ, οἱ ἔχοντες πάθει διαστρεφὴν αἰσθήσεων, διανοήσεως, ψυχῆς καὶ καρδιάς. Ἀς πεισθῶμεν ὅτι κατὰ λάμπει ἐκεῖ μακριὰ εἰς τὸ βάθος ἀκόμη θαμπὸ καὶ ἀόριστο, τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ σχηματισθῇ εἰς φῶς δυνατὸν καὶ ἀσπαραγμώδον ὥστε νὰ εἰσελθῇ καὶ εἰς τὰς παραμικρότερες χαραγὰς καὶ εἰς τὰ πλέον ἐγκατα τῆς Ρωμέικης ψυχῆς καὶ νὰ τὴν φωτίσῃ, νὰ τὴν ταραξῇ εἰς ὅλα τὰς τὰ μύχια, ὥστε νὰ ἐμφανισθῇ τέτοια ὅπως πραγματικῶς εἶνε σὲ κάθε ἐκδήλωσιν τῆς ζωῆς της.

Καὶ τέχνη, καὶ καλλιτεχνία, καὶ λογοτεχνία καὶ ποίησις, γερὰ υγεία, λαμπρὴ καὶ καθάρια μόνον ἀπὸ τέτοια σώματα ψημένα στὸν ἥλιο, χτυπημένα ἀπ' τὸν καθαρὸν ἀέρα τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ λόγου, καὶ ὅχι ἀπ' τὰς ἀναθυμιάσεις ὑπογείων καὶ καφενέδων ἀπὸ τέτοιες καρδιὰς πού χτυποῦν σὲ ὅλα τὰ εὐγενικὰ αἰσθήματα, καὶ σκίρτοῦν καὶ ἀλλοῦν σὲ κάθε τι ὡραῖο ὑψηλὸ καὶ εὐγενικὸ καὶ ὅχι, σὲ τὸ καινούργιο ἀρρωστημένον ἀέρι τῆς μαλακίας ἀπὸ τέτοια τάση, ἀπὸ τέτοια ἰερὰ καὶ ἀγνή πνοὴ μποροῦν νὰ βγοῦν, νὰ ξεπεταχτοῦν καὶ νὰ ξαναλάμπουν σ' αὐτὸν τὸν τόπο, ὅπως μιὰ φορὰ καὶ ἕνα καιρὸ! Ἀρχετὰ μᾶς ἐξάλισαν, μᾶς ἐνόχλησαν καὶ μᾶς ἐβρώμησαν μὲ τὰς ἀναθυμιάσεις τοῦ ἔσπερμου, τῆς παρακμῆς διάφοροι χρονολογροὶ γέροντες ἀφιερώνοντες καὶ ποιήματα σὲ χρονολογία, γῆρας, στὴν πτωμαίνῃ τῆς ψυχῆς των καὶ στὴν διαστρεφὴν τῶν αἰσθημάτων καὶ σισθήσεων. Θέλομεν υγείαν, ρώμην, γερὴν ἀναπνοή, ματιὰ ἀγνεία, γεμάτη θάρρος γιὰ τὴν ζωὴν, τοῦτ' εἶνε τὴν ζωὴν τὴν παρούσα, τὴν ὁποίαν σὲ χέρι μας εἶνε νὰ τὴν κάμουμε καλλίτερην, πῶς ὑποφερτὴν, πῶς ἀνθρωπινωτέραν. Ὁ Προσκοπισμὸς δὲν εἶνε μόνον ἐπίδειξις, κοντάρι καὶ ἀγωνίσματα. Εἶνε ὁλόκληρη ὑπόθεσις μέλλοντος τῆς φυλῆς, καὶ πρέπει ὅλοι πέρα καὶ πέρα, δάσκαλοι, πατέρες, γονεῖς, νέοι νὰ τὴν ἐνστερνισθοῦν καλὰ καὶ βαθεῖα. Εἶνε ἀλλαγὴ ὁλόκληρη τῆς παλῆς μηχανῆς, τοῦ συστήματος. Εἶνε ἐκαινούργωμα καὶ ξαναβάπτισμα σὲ κολυμπήθρα πεποισθῆσεως γιὰ τὴν ζωὴ τοῦ ἐθνισμοῦ μας!

ΑΜΟΥΝΤΣΕΝ

Η ΣΤΗΛΗ ΜΟΥ

Ἐνας φίλος ἀπὸ τὰς Πάτρας, ὁ κ. Θ. Ἰωάν. μου δίδει μὲ τὸ γράμμα του τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκκαθαρίσω κατὰ πῶς τὸ θαρροῦσα ἐξυπακούμενο ἀπ' ὅσα εἶχα πεῖ ἄλλοτε, τοῦτέστιν ὅτι ἡ ἐγκρίσις ἀπὸ μέρους μου, ἐνὸς πεζοῦ ἢ ἐνὸς ἐμμέτρου δὲν σημαίνει καὶ ὅτι τὸ θεωρῶ ἄψογο, πολὺ δὲ ὀλιγώτερο τέλει. Ὅτι «κρατῶ ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ μέτρο», οὐτ' αὐτὸ μπορῶ νὰ πῶ, καὶ νὰ σὰς ἐξηγήσω τὸ γιὰτί. Ἐν πρώτοις ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ μέτρο, εἶνε ἄδικο μέτρο, ἐκτός δὲ τοῦτου δὲν θὰ μὴ ἦταν δυνατόν νὰ τὸ κρατήσω, καὶ ἂν ἠθελα. Κρατῶ, μπορῶ νὰ πῶ, -καὶ τὸ αὐτὸ μέτρο γιὰ τοὺς συνεργάτας πού μου στέλλουν καὶ γιὰ πρώτη φορὰ—καὶ πάλι καὶ πάλι, εἶμαι αὐστηρότερος σὲ ὁρισμένα εἶδη, καὶ ἐπιεικέστερος σὲ ἄλλα. Δὲν κρατῶ ὅμως τὸ ἴδιο μέτρο γιὰ τοὺς συνεργάτας πού μῶχουν στείλει καὶ ἄλλοτε συνεργασία· ἂν εἶνε σημαντικὰ καλλίτερα τὰ καινούργια ἔργα τους, τὰ κρίνω ἐπιεικέστερα, ἐνίοτε μάλιστα τὰ ἐγκρίνω καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν πληροῦν τὸν μέσον δρον· εἶμαι γιὰ νὰ βραβεύσω τὴν προσπάθειαν. Ἀντιθέτως, ἂν ἐκεῖνα πού μου στέλλουν ὑπολείπονται καὶ κατ' ἐλάχιστον τῶν ὅσων μου ἔχουν στείλει ἄλλοτε, δείχνονται αὐστηρότερος καὶ δὲν τοὺς τὰ ἐγκρίνω, ἀλλ' ὅταν ἐν ἴδια στιγμῇ μπορεῖ νὰ ἐγκρίνω γραπτὰ ἄλλων συνεργατῶν πολὺ κατώτερα, πρωτόλεια ὅμως. Τέλος, ὑποθέσασθε ὅτι ἕνας δοκιμασμένος τεχνίτης τοῦ ἐμμέτρου ἢ τοῦ πεζοῦ λόγου μου στέλνει, ὑπὸ ἀγνωστο ψευδώνυμο ἢ ὀνοματεπώνυμο ἀνύπαρκτο, ἕνα ποίημα ἢ ἕνα διήγημα—πραγμα πού συμβαίνει, πού συνέβη καὶ τελευταίως—ἐγὼ δέ, ἢ δὲν μπορῶ βασίμως, ἢ δὲν κρίνω πρέπον νὰ τὸ ἀποκαλύψω. Τί θὰ κάμω; Θὰ ἐγκρίνω τὸ σταλόν,

ἀδιαφορῶν ἂν συγχρόνως μὲ ἐκεῖνο ἐγκρίνω καὶ τὸ γραπτὸ ἐνὸς πρωτοπείρου, ἔστω καὶ ἂν τὸ δεύτερο εἶνε πολὺ κατώτερο.

Τὴν ἐβδομάδα αὐτὴν ἐγκρίνω τὸν «Τζιρο» τοῦ κ. Τ. Πάρι, ἀπ' τὸν Πειραιᾶ, καὶ τὴν «Θλίψη» τοῦ κ. «Κλεάνθη» ἀπ' τὴν Σύρον. Ὁ πρῶτος ἄς μοῦ στείλῃ ὅ,τι ἔχει ἔτοιμο, ἀφοῦ τὸ ξαναδοῦνένη, καὶ ἂν εἶναι λίγο, ἐλάχιστον πῶς καλοεκελευσμένο ἀπ' τὸν «Τζιρο» θὰ τὸ ἐγκρίνω μετὰ χαρᾶς. Στὸν δεύτερο ἔχω ν' ἀπαντήσω κατὰ πῶς δὲν βλάπτει νομίζω νὰ τ' ἀκοῶσιν καὶ ἄλλοι.

Ἐν ἂν τὰ πῶς ἀσφαλῆ διακριτικὰ τοῦ καλοῦ ἀπ' τὸν κακὸ ποιητικὸν λόγο εἶναι τοῦτο: στὸν πρῶτον οἱ λέξεις μᾶς φαίνονται νέες, παρθένες, πρωτόφαντες. Λέγω; μᾶς «φαίνονται» μόνον γιὰτί τυπικῶς οἱ λέξεις δὲν εἶνε νεόπλαστες καὶ γιὰτί δὲν θὰ ἠθελα νὰ δόσω τυχὸν λαβὴν σὲ καμμίαν παρανόησιν. Ἄλλως θὰ ἔλεγα, ὅχι μᾶς «φαίνονται», παρὰ «εἶνε» νέες, ὅπως νέο εἶνε τὸ ἀγαπώμενο πρόσωπο κάθε φορὰ πού τὸ βλέπομεν, καὶ πάντα νέα ἡ παμπалаία ἱστορικῶς Καινὴ Διαθήκη. Ἐφερα τὰ δύο παραδείγματα γιὰ νὰ νοηθῇ καλλίτερα τί θέλω νὰ πῶ: Τὸ πρόσωπο πού ἀγαποῦμε καὶ μᾶς ἀγαπᾷ τὸ βλέπομεν διαρκῶς νέο, γιὰτί ἐκπροσωπεῖ γιὰ μᾶς, εἶνε γιὰ μᾶς, ἕνα ἰδανικὸ πού ὁλοένα τείνουμε νὰ τὸ συλλάβωμεν καὶ ὁλοένα μᾶς φεύγει, ἀποκαλύπτοντάς μας, ὡς τόσο κάθε φορὰ καὶ μιὰ νέα του ὄψη. μ' ὅλο πού ὕλιν, κῶς, φωτογραφικῶς νὰ ποῦμε, ἡ μορφὴ τοῦ προσώπου αὐτοῦ εἶνε πάντα ἡ ἴδια. Πάρτε τώρα μίαν οἰαδήποτε ρῆσιν τοῦ Χριστοῦ, π. χ. «δωρεάν ἐλάβετε» καὶ σκεφθῆτε πάνω σ' αὐτὴν... Πόσες φορὰς τὴν ἔχετε ἀκούσει καὶ ἀκριβῶς ἐπὶ λέξει ἴσως μάλιστα νὰ ἔχετε σκεφθῇ πάνω σ' αὐτὴν καὶ ἄλλοτε. «Δωρεάν ἐλάβετε»... Βεβαίως καμμίαν ἀπὸ τὰς δύο λέξεις πού σχηματίζουν τὴν φράσιν δὲν εἶνε νεόπλαστη. Καὶ ὅμως πῶς μᾶς φυνεται σὰν νέον τι ἐντελὲς ἢ φοβερὸ αὐτὴ βεβαίως! Ὅτι «δωρεάν ἐλάβετε», ἡ μήπως τὸ ἐπὶ ὀρημα «δωρεάν» μᾶς θυμίζει τὰ δαίγματα πού παρέχονται δωρεάν; Φαντάζομαι ὅχι. Τί συνέβη λοιπόν; Συνέβη ὅτι στὶς δύο λέξεις ἔδωσε νέο περιεχόμενον ὁ Χριστός, καὶ ὅτι ὁ Χριστὸς ἔχῃ, πλάθεται διαρκῶς, παίρνει διαρκῶς νέα μορφὴ μέσα μας καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν τὸν λέμε πιά Χριστό...

Ο ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΣΤΗΛΗ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ

ΠΟΤΕ ΘΑ ΦΤΑΣΗ Η ΒΡΑΔΥΑ;

Πάλι οἱ δύο μας περπατᾶμε μοναχοὶ καὶ ὁλοστρόγγυλο ἀπ' τὰ ὕψη τὸ φεγγάρι ὡς μὲ τ' ἀφθονό του φῶς σὲ περιχεῖ σοῦχει δόσει ἀπόψε ἀνέκφραστη μιὰ χάρι.

Καὶ δὲν ἔχουν—καὶ δὲν ἔχουν τελειωμὸ οἱ κουβέντες μας στὸν ἔρωτα τριγύρω... καὶ ἀνοίγουμε σὲ κἄνα στεναγμὸ κἄπου—κἄπου, γιὰ νὰ βγῇ στὸ φῶς, τὴ θύρα...

... Καὶ κρύβει καὶ τῶν δύο μας ἡ καρδιά, κάποιον πόνο μυστικὸν ἢ τὴν ψυχὴν μας... Ἀχ! μὰ πότε θὰ νὰ φτάσῃ καὶ ἡ βραδυά, πού θὰ λάμει γιὰ μί' ἀγάπην—τὴ δική μας;

ΚΣ-ΚΣ

ΤΗ ΘΛΙΨΙΜΟΥ

Τώρα τὸ βραδάκι σὲ θυμάμαι καὶ ὅλο σὲ προσμένω νὰ μοῦρῇς. Λοῦλα μου! Ὀλιμμένος πάντα θάμαι καὶ ἂν εἶν' γι' αὐτὸ σκληρὰ νὰ μ' ἀρνηθῇ. Καλὴ μου! Τὴν ἀγάπην μου γιὰ σένα ἢ μεγάλ' ἢ θλίψη μου τὴν θρέφει. Ἀχ, γιὰ τὴν θλίψη αὐτὴ νὰ ὑψώσωμ' ἔλα. Μιὰ προσευχούλα δοξερὴν στὰ νέφη! Ἐλα λογάκια ἀγὰ νὰ ποῦμε γιὰ τὸν ἄπαυτο τὸν πόνο τὸ βαθύ μου. Θὰ εἶνε, θαρρῶ, τὸ ἴδιο σὰ νὰ ἱμνοῦμε τὴν κρυφὴ τὴν ἀγάπην μας, ψυχὴ μου!

Σύρος 6-7 26

ΚΛΕΑΝΘΗΣ

2
ΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Κ. Θ. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΟΥ

ΘΕΑΤΡΙΚΑΙ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΝ ΦΥΛΑΚΗ

Τὰ τραγούδια καὶ τὸ μπαλέτο. — Ὁ «βλάμης τῆς Μανιώ» καὶ τὰ κανιά του. — Χορὸς μετεμφιεσμένων. — Ἰσπανοὶ ἐπιπτόναι καὶ ἄρχων φρουσανί λας. — Ποιητικὸς θρίαμβος. — Πάνω στὶς τρέλλες τοῦ χοροῦ καὶ στὶς χαρὲς τοῦ κόσμου. — Ἡ κακὴ ἐπαύριον. — Μωρ εἶσαι γὰρ δαίμοι!

ΟΠΟΥ ΤΟ ΝΑΥΠΛΙΟΝ ΕΓΙΝΕ ΟΛΙΓΟ ΚΕΡΚΥΡΑ. ΚΑΙ ΔΗ...

Ἐξηκολούθει ἡ φυλακίσις μου μέσα εἰς τὸν μεγάλον κοινὸν δάλομον, εἰς τὸν ὅποιον διέταξε νὰ μεταφερθῇ ὁ στατηγὸς Βασσέ. Ἡ φυλακὴ ἐμοῖς πρὸς στρατῶνα καλῶς συντηρούμενον. Μάλιστα ἦτο πολὺ καλλίτερος ὅλων τῶν στρατών τοῦ Κράτους. Ὁ Γάλλος στρατηγὸς δι' ἐνὸς ἐγγράφου τὸν ἐδίδεν ὁδηγίας περὶ φυλακῶν, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Παπαστέφρος εἶχε τὰς παλαιὰς ἰδέας περὶ Ψωροκάσιων, τὰς ἐθεώρει ὡς ἀνεφάρμοστον καὶ τὰς ἐθεσεν εἰς τὸν χρονοντούλαπον.

Ἡ παικιλία τῶν τύπων τοὺς ὁποίους ἐδρὸν ἐκεῖ μέσα μὲ διασκεδάζον. Ἡμεῖς ἐξ ἄλλου εὐρομεν τὸν τόπον νὰ κατοικοῦμεθα εἰς τὴν πόλιν μὲ ἀδείας ἐξόδου καὶ ἐκεῖ ἐποικίσαμεν τὴν ζωὴν μας. Ἐγὼ ἰδιαιτέρως εἶχα πολλοὺς δεσμούς μετὰ τὴν κοινωνίαν τοῦ Ναυπλίου καὶ ἐκεῖ ἐλάμβανα ἀδείαν, διεδέκαθε καλὸς φίλος εἰς γεύματα καὶ ἄλλας συναναστροφάς. Εἶχα φροντίσει μάλιστα νὰ προημεθεύθῃ πολιτικὴν ἐνδραστηρίαν, τὴν ὅποιαν ἐτοποθέτησα εἰς τὸ σπίτι τοῦ φίλου μου δικηγόρου κ. Παπαδάκη. Ἐκεῖ ἀφαιρῶν τὴν στρατιωτικὴν μου σπουδὴν ἐνεργητικὴν εἰς τὰς δόδους ὡς ἀμεμίστων πολιτῶν, ἀπληλαγμένους πάσης ἐνοχλήσεως, τὴν ὅποιαν δίδει αὐτῇ.

Ἦλθον ἐν τῷ μεταξύ οἱ ἀποκρήεις, ἡ δὲ μικρὰ κοινωνία τοῦ Ναυπλίου διασκεδάζον ὅσον οὐδέ ποτε ἄλλοτε. Κάθε βράδυ ἐδίδοντο χοροὶ εἰς τὰ σπίτια τῶν προκρινῶν, τῶν ὁποίων αἱ περιγραφὲς ἔφθανον μέχρι τοῦ βράχου μας. Δι' ἡμῶς δὲ αὐτὰ ἦσαν ἀπορροπία τοῦ παθῆτος. Ἀπὸ τὰς 3 μ. κλεισμένοι εἰς τὸν δάλομον κατεγινόμεθα εἰς τὴν ἐμφανίαν, καὶ εἰς διάφορα ἐκ τῶν λεγομένων ἀδῶν παγινιδίων, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ διασκεδαστικώτερον ἦτο τὸ δικαστήριον. Κατ' ἀρχὴν πᾶς ἐισερχόμενος ἐπρεπε νὰ περᾶσθαι ἀπὸ αὐτοῦ. Ἐστρώμενον μὲ κουβέρτα κατὰ γῆ, περὶ δὲ αὐτῆς ἐκάθητο σταυροπόδι πέντε ἐκ τῶν ἀποτελούμενων τῶν δικαστῶν μετὰ σερβιούτσας ρωμαικῶν συζητητικῶν, εἰς δὲ τὸ ἄλλο ἄκρον ἵστατο δρῶνς ὁ ὑπόδικος. Τοῦ ἀπεινέοντο διάφοροι ἐρωτήσεις σχετικαὶ μετὰ τοῦ λόγου τῆς τιμωρίας του, εἰς τὸ τέλος δὲ, διὰ ἐκτελέσειεν ἡ πόλις, οἱ δικασταὶ ἐσφονον μετὰ βίας τὴν κουβέρταν καὶ ὁ ἀνυπόκοτος ὑπόδικος ἀνερπτότο ὑπὸ τῶν γέλοιος καὶ τὰς ἐπεφωμίαις τοῦ ἀκροτηρίου. Ἐκεῖ ἐπερνούσαμεν τὰς ὥρας μας.

Μετὸν καιρὸν νέαι διασκεδάσεις εἰσῆλθον εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ ἀποδοτικῶς ὄχιοναν θεατρικὰ παραστάσεις. Εἰς τὴν φυλακὴν ἐκυκλοφορεῖ ἕνα ἀντίτυπον τῆς «Βαρυλαίας». Ὁ Ἀλφονσάτος συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ διδάξῃ τὴν κομψότητα ταύτην. Ἐξέλεξε τὸ πρόσωπον, ἐδίδασκεν εἰς αὐτὰ τὰ μέλη του καὶ ἀνέλαβεν αὐτὸς νὰ παίξῃ τὸν Ἐπιταγὸν ἀστυνόμον, τὸν ὁποῖον πραγματικῶς πεπερήνη μετὰ τέχνης ἀληθινὸν ἠθοποιῶν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Νικολάος Ἀλμπερτὶς ἐπαρνούσασεν ἕνα ἀπορριμμένον λογάριον. Οὗτοι μετέβαλον τὸν καιρὸν, προσέδιδαν ὅμοια εἰς αὐτὸ καὶ μετέβαλον οὕτω τὴν κομψότητα εἰς ὑπερέταν. Εἶπον παρειαγάνει μεταξὺ ἁλλήλων καὶ τὸ κυκλοφοροῦν τότε τραγούδι τοῦ διευθυντοῦ τοῦ «Ραμπάγ» Τρινασιώλου, τὸν «Βλάμη τῆς Μανιώ». Καὶ τὸ μὲν ὅμοιον δὲν ἔχεν οὐδεμίαν σχέσιν μετὰ τὴν κομψότητα, ὁ Ἀλφονσάτος ὅμως διὰ τῶν ἱσμάτων προσέθετο ποικιλίαν ἡ ὅποια ἐνεθούσας τὸ ἀκροατήριον. Ὅταν εἰς ἀρισμένην στιγμήν ὁ ἐρωτευμένος ἀστὺνός ἐτραγουδοῦσε:

«Μὲ κραοὶ σαντινιὸ
Στήνομαι καὶ οἱ τοῖς μπαλέτο,
Γὼ, ἡ γὰρ καὶ ἡ Μανιώ,
Τὸ ἀνὴρ φροῦ κορνεῖ
Στὴν ἀρχή, σὺ πατριῶ
Οἱ γυναικὶν τὰ ξυνοῦν,
Μὰ σὺν φρίγγῳ τὸ πρῶτο,
Τοῦς ἀποῖς καὶ μουμουρίζουν·
— Εἶνε αὐτοὶ ὁ μορφοῖος
Ὁ βλάμης τῆς Μανιώ.

Εἰς τοὺς μύλους ποὺ πολὺ
Κάθ' ὥρα φρουράρον,
Ποῦ πεῖν οὐκ οὐκ
Καὶ σὺν κίρῳ σάλταρον,
Ὅταν φθῶν σὺν Κανκάν
Τὸ χαριτωμένο πάσο,
Κορνοῖν δὲς κυττὰν
Τὸν κανιόν μου τὸν κομπάρο·
— Εἶνε αὐτοὶ ὁ μορφοῖος
Ὁ βλάμης τῆς Μανιώ.

Τὴν ἐπαύριον ἐτραγουδοῦσεν ἐν χορῷ ὁ δάλαμος, διὰ νὰ μὴ λείψῃ δὲ τίποτε τὸ καλλιτεχνικὸ ἀπὸ τὴν παρουσίασιν ταύτην, ὁ Νικολάος, ὁ Ἀλφονσάτος καὶ ἄλλοι ἐχόμενοι τὸν καὶ κανκάν μετὰ δεξιότητος μπαλαρίνας καὶ ἐνεθούσας τὸ κοινόν, τὸ ὁποῖον ἐληνονοῦσε τὴν τιμωρίαν του καὶ τοὺς περιουσίους τοῦ κρατητηρίου.

Μίαν ἡμέραν ἀνέλθον εἰς τὴν φυλακὴν ὁ Πετροποῦλος, τοῦ ὁποῖο ὁ πατὴρ ἦτο πρόεδρος ἐφετῶν μου ἀνήγγειλεν δι' ἐμὴν ὁμῶς νέαν δὲ μετ' ἐμφιέσεως καὶ ἀφ' οὗ περὶ τοῦ μερικὰ φιλικῶς οἰκίας, διὰ κατέλθον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ συναγματοῦ Γεωργίου, ὅπου διὰ ἐδίδετο χορὸς, μὲ προσέκαλον δὲ καὶ ἐμένα νὰ μετὰσχῶ τῆς μασκαράδας. Μοῖ εἶπεν δι' ἐμὴν ἐφροντίσαν αὐτοὶ νὰ λάβωμεν σιωπηρῶς ἀδείαν ἀπὸ τῶν διοικητῶν. Ἡ σιωπὴ αὐτῆς δὲν διὰ ἦτο ἐγγράφον, ἀλλὰ διὰ ἐδίδετο καὶ ὁ ἀρχὸν τοῦ ὁργάνου Παπαστέφρου, ὅστις διὰ ἐφείνετο ἀγνοῶν τὴν ἐξοδὸν μου. Τὴν προῖαν ὁμοῦ, πρὸ τῆς ἀναφορᾶς, ἠλθεροῦσιν νὰ εὐρισκώμαι εἰς τὴν φυλακὴν. Ἀπεδέχθη μὲ ἐνθουσιασμὸν τὴν πρόκλησιν ἡμεῖς οἱ Ἐπιταγὸν ποτε τὴν ἀκούσαν μας διὰ τοιαύτα γλένια· διὰ ἐκτελέσειαν οἱ λοιποὶ κρατούμενοι, ἐγὼ κατὴλον κυριῶς εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τὸ σπίτι τοῦ Πετροποῦλου ἤρχισα νὰ μεταμφιεσώμαι.

Μοῖ εἶχαν φέρει μίαν πολυτελεῖ ἀμφίσειον φουστανέλλα. Μεντίνα μετοξοῦτα καὶ τοῦζουλοῦκα ἀργυροφράντα ἕνα ζωνάρι κυανόλευκον ὅλο ἀπὸ μετὰ καὶ ἕνα φέσι θαυμασίου. Ἐνας θεὸς γνωρίζει ποῖον ἀρχοντα τοῦ παλαιοῦ κομποῦ ἐτόλμειν αὐτὴ ἡ λυμπαρὰ φουστανέλλα. Ὅταν ἐκτεταχθῇ εἰς τὸν καθρέπτην ἐνέμιζα δι' ἐβλεπα ἐμὸς μου τὸν λόδον Βύρωνα τῆς εἰκόνος τοῦ Μονάρχου. Δὲν εἶχα κομίαν ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ θαυμασμοῦ ποὺ διὰ ἐπορεύοντο. Αἱ δεσποινίδες, αἱ ὁποῖαι διὰ ἐλάμβανον μέρος εἰς τὴν προσωπὴν πορροῖαν ταύτην, μ' ἐδρὸν τέλειον. Τῷ ὄντι καὶ ὁ Ἀλέξιος Στρατιωτικὸς διὰ ὄχιονα ἐκ ἐλαιοῦς ἔνν μὲ ἐβλεπε. Αἱ γαρῖσσας δεσποινίδες μὲ ἀνεκοῖναν ἐμπνευστικῶς δι' εἰς τὸ σπίτι τοῦ Γεωργίου, δι' ἀπὴνγελαλὸν διαλόγους καὶ μετὰ παρὰκαλόν ν' ἀπαγγέλλω καὶ ἐγὼ κανένα ποίημα μου. Τότε ἐγάρφα ἀκούσιν στίχους, τοὺς ὁποῖους ἐδῆμιον εἰς τὴν φιλολογικὴν «Ἀκρόπολιν». Ἐδέχθη ὅλας τὰς προτάσεις τῶν, ὅπως συντελέσω εἰς τὴν ποικιλίαν τῆς ἐσπερίδος.

Ἐκεῖ ἡ εὐθυμία ἐκείνῃ ὁμῶς μετὰ νεανίδας ἐνδεδυμένους ἄλλας εἰς μαρμαίους τῆς αὐτῆς τῶν Βερδολιῶν, ἄλλας δὲ τοῦζουλοῦκα καὶ ἄλλας δὲ μαγίσσας καὶ μετὰ νέους μετ' ἐμφιέσεως εἰς δὸν Καρόλους. Ἐρῶντες καὶ λαγρούς μετὰ φράκα καὶ ἐμὲ ὡς φουστανέλλα, περὶέτρεχε μετ' ὁλίγων τοῖς στενοῦς δρόμοις τῆς παλαιᾶς πρωτεύουσας, ἀνιέρχοντο εἰς διάφορα σπίτια καὶ ἐκτελέσειαν τοὺς παρειαγμένους. Ἡ ἐπιτυχία μας ἦτο ἀπερίγραπτος. Παντοῦ μὲς ἐδίδοντο μὲ ἐνθουσιασμὸν καὶ μὲς ἐπεδαμύλλων περιουσίους, γενικὴν δὲ ἐντύπωσιν προέκαλε ἡ φουστανέλλα μου. Τὸ ἡρώϊκον ἐν δῶμα ἐνεθούσας τότε τὸν κόσμον καὶ κατὰ τὰς ἀποκρήεις ἀκούει.

Ἐπὶ τέλους μετέβην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ συναγματοῦ Γεωργίου. Οἱ προσκεκλημένοι μὲς ἐδέχθησαν μετὰ χροκοτήματα, οἱ δὲ οἰκοδεσποταὶ καὶ αἱ γαρῖσσας θυγατέρες τὸν δὲν ἐγνώριζον τί νὰ μὲς προσφέρουν. Εἰς μίαν γωνίαν διέκρινον τὸν διοικητὴν τῶν φυλακῶν μὲ τὸν κόκκινον πρόσωπον καὶ τὰ ἐκθαμβὰ ὄμματα του, ὅστις μετὰ παρὲς τῆς περιέφευξ. Δὲν ἐπίστευε τὴν μάτια του. Στρατιωτικὴν τιμωρημένους ἐνεφάνετο ἐξάφνα ὡς φουστανέλλα εἰς τὸ σπίτι συναγματοῦ. Τοιοῦτο γεγονός δὲν ἀνέγροφον ποτὲ τὰ χροικά τῆς Ἀκροναυπλίας. Ἐν τῷ μετὰ δὲ ἡ μουσικὴ τῆς φρουρᾶς ἐδοκε τὸ σὺνθημα τοῦ χοροῦ. Κατὰ τὴν τότε συνῆθειαν καθὲ διασκεδάσει ἤρχιζε μὲ τὸν συρτὸν. Ἐγὼ, ὡς ἐκπαιδευτὴν διὰ τῆς φουστανέλλας τῆς ἀρχαίας παραδόσου, ἐκλήθην νὰ σύρω τὸν χορὸν. Καίτοι ὁ χοροδιδάσκαλός μου Ταρῶς δὲν μὲ εἶχε διδάξει τοὺς ἑλληνικοὺς χορούς, ἐν τούτοις δὲν ἐδίστασα νὰ παῖξω τὸ πρόσωπον τοῦ ἀρχαίου Ἰπποκλείδου καὶ χορὸς νὰ ἐγὼ ἐμπρός μου τὴν θυγατέρα τοῦ Κλεισθένους, ἡ ὅποια νὰ κίμων νὰ ταῖσμαι μὴ διαφέρουσα καὶ πολὺ τοῦ ἀρχαίου Ἀθηναίου χορευτοῦ. Ἡ φουστανέλλα μου ἀνεμίζετο ἀπὸ τὰ πηδήματα, ἐστρεφόμενα σὺν οὐθεῖα καὶ μένον ποὺ δὲν ἐσθί-

ριζα ἐκ κεφαλῆς μου εἰς τὴν γῆν καὶ δὲν ἀνέτεινα τὰ πόδια μου εἰς τὸν αἶρα, ἄν καὶ δὲν διέτρεχα τὸν κίνδυνον νὰ χάσω καμμίαν μνηστῆρ. Τόσον εἶχα ἐνθουσιασθῇ.

Ἐξηκολούθησαν κατόπιν οἱ ἄλλοι χοροὶ, καὶ ὡς συμβαίνει εἰς τὴν ἀφροντίαν νεότητι, μετ' ὁλίγων κατέστημεν οἱ κύριοι τῆς συναναστροφῆς. Ἡ παρουσία τοῦ φαντάσματος τοῦ Παπαστέφρου δὲν μὲ ἀπασχολοῦσε διόλου, τουναντίον ἡ ὄψις του μὲ ἐφαιδρυνε περισσότερο καὶ ἀφ' οὗ ἀπὸ ἐλθα καταπατήσει πᾶσαν περὶπαρῆαν, χορεύον ἐν μέσῳ τῶσαν ἀξιωματικῶν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ διοικητοῦ τοῦ συνταγματῆ, δὲν μ' ἐνδιέφερε πλέον τὴ ἐσπεριετο ὁ Κοντογεφθούλης μου περὶ ἐμοῦ.

Διὰ μίαν στιγμὴν ἐσταμάτησεν ἡ χορευτικὴ ἐπαρῆς καὶ ἤλθε τὸ φιλολογικὸν μέρος τῆς ἐσπερίας. Διὰ ὄχιονα νεανίδες ἀνέλαβον νὰ ἀπαγγέλλουν ἕνα ποιητικὸν διάλογον τοῦ Φρανσουῆ Κοπῆ γαλλιστῆ. Ὁ διοικητὴς τῶν φυλακῶν παροχολοῦσε διὰ περιέγρα αὐτὰ πράγματα ἀπὸ τὴν γωνίαν του, ἡ ὅποια τοὺς γαλλικοὺς στίχους καὶ ἐκίνοσε τὸ κεφάλι του σὺν νὰ ἦτο ἐκκεντρικὸς ὁλόκληρος. Ἦλθε καὶ ἡ σειρά μου ν' ἀπαγγέλλω τὸ ποίημα. Ἡ προσηγηθεὶς κίνησις μὲ εἶχε θερμάει καὶ δὲν ἠδυνάμην οὐδεμίαν συγκίνησιν ἐνυφόμενος πρὸ οἰοῦντο κοινῶ. Ἐπῆρα τὴν στάσιν τοῦ λόδου Βύρωνα, τῆς γυναικὸς εἰκόνος τοῦ Μονάρχου, καὶ ἀπὴνγελαλὸν ἐκ ἀπὸ τὰ πρῶτα μου ποιήματα τὸ χρομολόγιο:

«Ὅταν στὶς τρέλλες τοῦ χοροῦ καὶ στὶς χαρὲς τοῦ κόσμου,

Ἀφρόντιστ' ἡ γέλοια σου ἰδῶ καὶ ἐκεῖ ἀποκρήεις,
Βλέπω ἕνα χαμόγελο καὶ μὲ χαρίζεις φῶς μου,
Ἐνα γλυκὸ χαμόγελο ὁ ἔμεινα π' ἀγαπᾷς.
Κανεὶς τὸ χαμόγελο σου τὸ μαγικὸ δὲν νοῶθαι,
Πόσα γλυκὰ καὶ ἀρμονικὰ λόγια μου λαλεῖ.
Κανεὶς δὲν ξέρει ποιοὶ κρυφοὶ γλυκοὶ πλάτωνες ποδοῖ.
Καὶ ποῖος ἀγάπης ἀρμα, ποῖος πάθος φλόγης καί.
Ὅλες οἱ ὁρεῖς τῆς ζωῆς καὶ ἡ χαρὴ καὶ οἱ πόνοι,
Τὰ γέλοια καὶ τὰ πένθη, οἱ πόνοι καὶ οἱ κείροι,
Ὅλα, τὸ χαμόγελο σου αὐτὸ διὰ συγκινοῦσιν.
Σὲ μίαν ἀπαρτήρητην χαροῦμένη στιγμήν,
Καὶ τότε διὰ γάνονται καὶ οὐρῶνται ἀπ' ἐμπρός μου.
Καὶ ὅς ἄλλες ὁρεῖς μουσικῆς πεταῖ ἡ ψυχή,
Ὅταν μακριὰ, πολὺ μακριὰ ἀπ' τὴν βῆσιν τοῦ κόσμου,
Ἀποσημνηνοὶ μένομεν οἱ δύο μας μοναχοί.
Καὶ γένει εἰς τὸ στήθος μου γλυκὰ ἡ κεφαλὴ σου,
Καὶ χάνεται τὸ χέρι μου σὺν μαῖστα σου μαλλιά,
Καὶ νοῶθαι εἰς τὸ πρόσωπο τῆς δροσερῆς πνοῆς σου
Κ' ἀισθάνομαι, νὰ μὲ μεθοῖν τὰ φλογερὰ φίλα.
Ὅλα, τὸ χαμόγελο σου αὐτὸ διὰ συγκινοῦσιν.
Σὲ μίαν ἀπαρτήρητην χαροῦμένη στιγμήν,
Καὶ τότε διὰ γάνονται καὶ οὐρῶνται ἀπ' ἐμπρός μου.
Καὶ ὅς ἄλλες ὁρεῖς μουσικῆς πεταῖ ἡ ψυχή,
Ὅταν μακριὰ, πολὺ μακριὰ ἀπ' τὴν βῆσιν τοῦ κόσμου,
Ἀποσημνηνοὶ μένομεν οἱ δύο μας μοναχοί.
Καὶ γένει εἰς τὸ στήθος μου γλυκὰ ἡ κεφαλὴ σου,
Καὶ χάνεται τὸ χέρι μου σὺν μαῖστα σου μαλλιά,
Καὶ νοῶθαι εἰς τὸ πρόσωπο τῆς δροσερῆς πνοῆς σου
Κ' ἀισθάνομαι, νὰ μὲ μεθοῖν τὰ φλογερὰ φίλα.
Ὅλα, τὸ χαμόγελο σου αὐτὸ διὰ συγκινοῦσιν.
Σὲ μίαν ἀπαρτήρητην χαροῦμένη στιγμήν,
Καὶ τότε διὰ γάνονται καὶ οὐρῶνται ἀπ' ἐμπρός μου.
Καὶ ὅς ἄλλες ὁρεῖς μουσικῆς πεταῖ ἡ ψυχή,
Ὅταν μακριὰ, πολὺ μακριὰ ἀπ' τὴν βῆσιν τοῦ κόσμου,
Ἀποσημνηνοὶ μένομεν οἱ δύο μας μοναχοί.
Καὶ γένει εἰς τὸ στήθος μου γλυκὰ ἡ κεφαλὴ σου,
Καὶ χάνεται τὸ χέρι μου σὺν μαῖστα σου μαλλιά,
Καὶ νοῶθαι εἰς τὸ πρόσωπο τῆς δροσερῆς πνοῆς σου
Κ' ἀισθάνομαι, νὰ μὲ μεθοῖν τὰ φλογερὰ φίλα.
Ὅλα, τὸ χαμόγελο σου αὐτὸ διὰ συγκινοῦσιν.
Σὲ μίαν ἀπαρτήρητην χαροῦμένη στιγμήν,
Καὶ τότε διὰ γάνονται καὶ οὐρῶνται ἀπ' ἐμπρός μου.
Καὶ ὅς ἄλλες ὁρεῖς μουσικῆς πεταῖ ἡ ψυχή,
Ὅταν μακριὰ, πολὺ μακριὰ ἀπ' τὴν βῆσιν τοῦ κόσμου,
Ἀποσημνηνοὶ μένομεν οἱ δύο μας μοναχοί.
Καὶ γένει εἰς τὸ στήθος μου γλυκὰ ἡ κεφαλὴ σου,
Καὶ χάνεται τὸ χέρι μου σὺν μαῖστα σου μαλλιά,
Καὶ νοῶθαι εἰς τὸ πρόσωπο τῆς δροσερῆς πνοῆς σου
Κ' ἀισθάνομαι, νὰ μὲ μεθοῖν τὰ φλογερὰ φίλα.
Ὅλα, τὸ χαμόγελο σου αὐτὸ διὰ συγκινοῦσιν.
Σὲ μίαν ἀπαρτήρητην χαροῦμένη στιγμήν,
Καὶ τότε διὰ γάνονται καὶ οὐρῶνται ἀπ' ἐμπρός μου.
Καὶ ὅς ἄλλες ὁρεῖς μουσικῆς πεταῖ ἡ ψυχή,
Ὅταν μακριὰ, πολὺ μακριὰ ἀπ' τὴν βῆσιν τοῦ κόσμου,
Ἀποσημνηνοὶ μένομεν οἱ δύο μας μοναχοί.
Καὶ γένει εἰς τὸ στήθος μου γλυκὰ ἡ κεφαλὴ σου,
Καὶ χάνεται τὸ χέρι μου σὺν μαῖστα σου μαλλιά,
Καὶ νοῶθαι εἰς τὸ πρόσωπο τῆς δροσερῆς πνοῆς σου
Κ' ἀισθάνομαι, νὰ μὲ μεθοῖν τὰ φλογερὰ φίλα.
Ὅλα, τὸ χαμόγελο σου αὐτὸ διὰ συγκινοῦσιν.
Σὲ μίαν ἀπαρτήρητην χαροῦμένη στιγμήν,
Καὶ τότε διὰ γάνονται καὶ οὐρῶνται ἀπ' ἐμπρός μου.
Καὶ ὅς ἄλλες ὁρεῖς μουσικῆς πεταῖ ἡ ψυχή,
Ὅταν μακριὰ, πολὺ μακριὰ ἀπ' τὴν βῆσιν τοῦ κόσμου,
Ἀποσημνηνοὶ μένομεν οἱ δύο μας μοναχοί.
Καὶ γένει εἰς τὸ στήθος μου γλυκὰ ἡ κεφαλὴ σου,
Καὶ χάνεται τὸ χέρι μου σὺν μαῖστα σου μαλλιά,
Καὶ νοῶθαι εἰς τὸ πρόσωπο τῆς δροσερῆς πνοῆς σου
Κ' ἀισθάνομαι, νὰ μὲ μεθοῖν τὰ φλογερὰ φίλα.
Ὅλα, τὸ χαμόγελο σου αὐτὸ διὰ συγκινοῦσιν.
Σὲ μίαν ἀπαρτήρητην χαροῦμένη στιγμήν,
Καὶ τότε διὰ γάνονται καὶ οὐρῶνται ἀπ' ἐμπρός μου.
Καὶ ὅς ἄλλες ὁρεῖς μουσικῆς πεταῖ ἡ ψυχή,
Ὅταν μακριὰ, πολὺ μακριὰ ἀπ' τὴν βῆσιν τοῦ κόσμου,
Ἀποσημνηνοὶ μένομεν οἱ δύο μας μοναχοί.
Καὶ γένει εἰς τὸ στήθος μου γλυκὰ ἡ κεφαλὴ σου,
Καὶ χάνεται τὸ χέρι μου σὺν μαῖστα σου μαλλιά,
Καὶ νοῶθαι εἰς τὸ πρόσωπο τῆς δροσερῆς πνοῆς σου
Κ' ἀισθάνομαι, νὰ μὲ μεθοῖν τὰ φλογερὰ φίλα.
Ὅλα, τὸ χαμόγελο σου αὐτὸ διὰ συγκινοῦσιν.
Σὲ μίαν ἀπαρτήρητην χαροῦμένη στιγμήν,
Καὶ τότε διὰ γάνονται καὶ οὐρῶνται ἀπ' ἐμπρός μου.
Καὶ ὅς ἄλλες ὁρεῖς μουσικῆς πεταῖ ἡ ψυχή,
Ὅταν μακριὰ, πολὺ μακριὰ ἀπ' τὴν βῆσιν τοῦ κόσμου,
Ἀποσημνηνοὶ μένομεν οἱ δύο μας μοναχοί.
Καὶ γένει εἰς τὸ στήθος μου γλυκὰ ἡ κεφαλὴ σου,
Καὶ χάνεται τὸ χέρι μου σὺν μαῖστα σου μαλλιά,
Καὶ νοῶθαι εἰς τὸ πρόσωπο τῆς δροσερῆς πνοῆς σου
Κ' ἀισθάνομαι, νὰ μὲ μεθοῖν τὰ φλογερὰ φίλα.
Ὅλα, τὸ χαμόγελο σου αὐτὸ διὰ συγκινοῦσιν.
Σὲ μίαν ἀπαρτήρητην χαροῦμένη στιγμήν,
Καὶ τότε διὰ γάνονται καὶ οὐρῶνται ἀπ' ἐμπρός μου.
Καὶ ὅς ἄλλες ὁρεῖς μουσικῆς πεταῖ ἡ ψυχή,
Ὅταν μακριὰ, πολὺ μακριὰ ἀπ' τὴν βῆσιν τοῦ κόσμου,
Ἀποσημνηνοὶ μένομεν οἱ δύο μας μοναχοί.
Καὶ γένει εἰς τὸ στήθος μου γλυκὰ ἡ κεφαλὴ σου,
Καὶ χάνεται τὸ χέρι μου σὺν μαῖστα σου μαλλιά,
Καὶ νοῶθαι εἰς τὸ πρόσωπο τῆς δροσερῆς πνοῆς σου
Κ' ἀισθάνομαι, νὰ μὲ μεθοῖν τὰ φλογερὰ φίλα.
Ὅλα, τὸ χαμόγελο σου αὐτὸ διὰ συγκινοῦσιν.
Σὲ μίαν ἀπαρτήρητην χαροῦμένη στιγμήν,
Καὶ τότε διὰ γάνονται καὶ οὐρῶνται ἀπ' ἐμπρός μου.
Καὶ ὅς ἄλλες ὁρεῖς μουσικῆς πεταῖ ἡ ψυχή,
Ὅταν μακριὰ, πολὺ μακριὰ ἀπ' τὴν βῆσιν τοῦ κόσμου,
Ἀποσημνηνοὶ μένομεν οἱ δύο μας μοναχοί.
Καὶ γένει εἰς τὸ στήθος μου γλυκὰ ἡ κεφαλὴ σου,
Καὶ χάνεται τὸ χέρι μου σὺν μαῖστα σου μαλλιά,
Καὶ νοῶθαι εἰς τὸ πρόσωπο τῆς δροσερῆς πνοῆς σου
Κ' ἀισθάνομαι, νὰ μὲ μεθοῖν τὰ φλογερὰ φίλα.
Ὅλα, τὸ χαμόγελο σου αὐτὸ διὰ συγκινοῦσιν.
Σὲ μίαν ἀπαρτήρητην χαροῦμένη στιγμήν,
Καὶ τότε διὰ γάνονται καὶ οὐρῶνται ἀπ' ἐμπρός μου.
Καὶ ὅς ἄλλες ὁρεῖς μουσικῆς πεταῖ ἡ ψυχή,
Ὅταν μακριὰ, πολὺ μακριὰ ἀπ' τὴν βῆσιν τοῦ κόσμου,
Ἀποσημνηνοὶ μένομεν οἱ δύο μας μοναχοί.
Καὶ γένει εἰς τὸ στήθος μου γλυκὰ ἡ κεφαλὴ σου,
Καὶ χάνεται τὸ χέρι μου σὺν μαῖστα σου μαλλιά,
Καὶ νοῶθαι εἰς τὸ πρόσωπο τῆς δροσερῆς πνοῆς σου
Κ' ἀισθάνομαι, νὰ μὲ μεθοῖν τὰ φλογερὰ φίλα.
Ὅλα, τὸ χαμόγελο σου αὐτὸ διὰ συγκινοῦσιν.
Σὲ μίαν ἀπαρτήρητην χαροῦμένη στιγμήν,
Καὶ τότε διὰ γάνονται καὶ οὐρῶνται ἀπ' ἐμπρός μου.
Καὶ ὅς ἄλλες ὁρεῖς μουσικῆς πεταῖ ἡ ψυχή,
Ὅταν μακριὰ, πολὺ μακριὰ ἀπ' τὴν βῆσιν τοῦ κόσμου,
Ἀποσημνηνοὶ μένομεν οἱ δύο μας μοναχοί.
Καὶ γένει εἰς τὸ στήθος μου γλυκὰ ἡ κεφαλὴ σου,
Καὶ χάνεται τὸ χέρι μου σὺν μαῖστα σου μαλλιά,
Καὶ νοῶθαι εἰς τὸ πρόσωπο τῆς δροσερῆς πνοῆς σου
Κ' ἀισθάνομαι, νὰ μὲ μεθοῖν τὰ φλογερὰ φίλα.
Ὅλα, τὸ χαμόγελο σου αὐτὸ διὰ συγκινοῦσιν.
Σὲ μίαν ἀπαρτήρητην χαροῦμένη στιγμήν,
Καὶ τότε διὰ γάνονται καὶ οὐρῶνται ἀπ' ἐμπρός μου.
Καὶ ὅς ἄλλες ὁρεῖς μουσικῆς πεταῖ ἡ ψυχή,
Ὅταν μακριὰ, πολὺ μακριὰ ἀπ' τὴν βῆσιν τοῦ κόσμου,
Ἀποσημνηνοὶ μένομεν οἱ δύο μας μοναχοί.
Καὶ γένει εἰς τὸ στήθος μου γλυκὰ ἡ κεφαλὴ σου,
Καὶ χάνεται τὸ χέρι μου σὺν μαῖστα σου μαλλιά,
Καὶ νοῶθαι εἰς τὸ πρόσωπο τῆς δροσερῆς πνοῆς σου
Κ' ἀισθάνομαι, νὰ μὲ μεθοῖν τὰ φλογερὰ φίλα.
Ὅλα, τὸ χαμόγελο σου αὐτὸ διὰ συγκινοῦσιν.
Σὲ μίαν ἀπαρτήρητην χαροῦμένη στιγμήν,
Καὶ τότε διὰ γάνονται καὶ οὐρῶνται ἀπ' ἐμπρός μου.
Καὶ ὅς ἄλλες ὁρεῖς μουσικῆς πεταῖ ἡ ψυχή,
Ὅταν μακριὰ, πολὺ μακριὰ ἀπ' τὴν βῆσιν τοῦ κόσμου,
Ἀποσημνηνοὶ μένομεν οἱ δύο μας μοναχοί.
Καὶ γένει εἰς τὸ στήθος μου γλυκὰ ἡ κεφαλὴ σου,
Καὶ χάνεται τὸ χέρι μου σὺν μαῖστα σου μαλλιά,
Καὶ νοῶθαι εἰς τὸ πρόσωπο τῆς δροσερῆς πνοῆς σου
Κ' ἀισθάνομαι, νὰ μὲ μεθοῖν τὰ φλογερὰ φίλα.
Ὅλα, τὸ χαμόγελο σου αὐτὸ διὰ συγκινοῦσιν.
Σὲ μίαν ἀπαρτήρητην χαροῦμένη στιγμήν,
Καὶ τότε διὰ γάνονται καὶ οὐρῶνται ἀπ' ἐμπρός μου.
Καὶ ὅς ἄλλες ὁρεῖς μουσικῆς πεταῖ ἡ ψυχή,
Ὅταν μακριὰ, πολὺ μακριὰ ἀπ' τὴν βῆσιν τοῦ κόσμου,
Ἀποσημνηνοὶ μένομεν οἱ δύο μας μοναχοί.
Καὶ γένει εἰς τὸ στήθος μου γλυκὰ ἡ κεφαλὴ σου,
Καὶ χάνεται τὸ χέρι μου σὺν μαῖστα σου μαλλιά,
Καὶ νοῶθαι εἰς τὸ πρόσωπο τῆς δροσερῆς πνοῆς σου
Κ' ἀισθάνομαι, νὰ μὲ μεθοῖν τὰ φλογερὰ φίλα.
Ὅλα, τὸ χαμόγελο σου αὐτὸ διὰ συγκινοῦσιν.
Σὲ μίαν ἀπαρτήρητην χαροῦμένη στιγμήν,
Καὶ τότε διὰ γάνονται καὶ οὐρῶνται ἀπ' ἐμπρός μου.
Καὶ ὅς ἄλλες ὁρεῖς μουσικῆς πεταῖ ἡ ψυχή,
Ὅταν μακριὰ, πολὺ μακριὰ ἀπ' τὴν βῆσιν τοῦ κόσμου,
Ἀποσημνηνοὶ μένομεν οἱ δύο μας μοναχοί.
Καὶ γένει εἰς τ

ΤΙΠΟΤΕ ΛΙΓΟΤΕΡΟ, ΤΙΠΟΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ: ΑΝΔΡΑΣ!

ΙΣΠΑΝΙΚΗ ΝΟΥΒΕΛΛΑ ΜΙΓΟΥΕΛ ΝΤΕ ΟΥΝΑ ΜΟΥΝΟ ΤΟΥ ΕΞΟΡΙΣΤΟΥ

«Ως τόσο ο κόμης εστένευε όλοένα την πολιορκία της Τζούλιας. Προσποιόταν πως υπέφερε τρομερά απ' τα οικογενειακά του βάσανα, για να προκαλέσει την συμπόνια της φιλενάδας του, κι απ' την συμπόνια τον έρωτα, ενώ συγχρόνως της της έδινε να εννοήσει ότι ήξερε και τα δικά της τα μεριόβασα.

— Ναί, Τζούλια, είν' η μικρή αλήθεια, κόλασις είνε, όσι σπία αυτό... 'Α, αν είχαμε γνωριστεί προητέρω! Πρίν εγώ φορτωθώ την δυστυχία μου και σε...

— Κ' εγώ την ιδιότητά μου, αυτό δεν θέλετε να πείτε;

— Νά, ήθελα να 'πώ ότι αν, πριν αποφασίσετε να πάρετε αυτόν τον άνθρωπο, το σύζυγόν σας...

— 'Ε, έν τοιαύτη περιπτώσει είσθε άπολύτως βέβαιοι, ότι θα προτιμούσα εσάς;

— Δηλαδή, πιθανόν... πιθανόν...

— Τι άναίδεια! Μά φαντασθήκατε, μήπως, πως είσθαι άκατάνοητος;

— Μου επιγράφεται να σάς μιλήσω ελεύθερα, Τζούλια;

— Ναί, ως άκούσω...

— Άκούστε με: ναι, άκατανόητος! Άλλ' όχι εγώ, Τζούλια, όχι εγώ, παρά η άγάπη μου, ναι, η άγάπη μου!

— Λησμονείτε, κύριε, ότι είμ' έρωτευμένη με τον άντρω μου!

— 'Ε, δά...

— Τι; άμφισβάλλετε; Σας λέγω εμ' έρωτευμένη—πως τό λέν; εμ'. αλήθινά έρωτευμένη με τον άντρω μου...

— Χωρίς να σάς νοιάζει άν...

— Τι να με νοιάζει; Θαρρείτε πως δεν μ' άγαπά κι' έκείνος τό ίδιο;

— Μά, σεις ή ίδια...

— 'Εγώ; Σας είπα εγώ ποτέ ότι δεν μ' άγαπά;

— Με τά λόγια όχι, δεν μου τό είπατε; Άλλά μου τό είπαν τά μάτια σας, μου τό είπαν τά κινήματά σας, ή στάσις σας...

— Προσέξτε, κύριε κόμης, προσέξτε, μήπως αυτή είνε ή τελευταία έπιστολή σας έδώ...

— Δι' όνομα του Θεού, Τζούλια! δι' όνομα του Θεού, άφήστε με νάχωμαι να σάς βλέπω, να σάς θωρώ σιωπηλά και να ξεραίνω βλέπόντάς σας τά δάκρυα που χύνω μέσα μου...

— Μήμ... συγκινήσεις!

— Μα τί, πέτε μου, τί σάς είπα που σάς φάληκε τόσο προσβλητικό;

— 'Εμ' να μου φανή; έμ' να προσβάλλετε;

— Μα αυτό άκριβώς μπορούσα ποτέ να σάς προσβάλω εγώ; Έγώ τούτο μόνον σας είπα: ότι αν γεωορκώσατε ποσύτερα—εγώ πριν να συνδεθώ με την γυναίκα μου και σεις με τον άνδρα σας—οι θα σάς άγαπούσα με την ίδια τρελή άγάπη με την οποία σας άγαπάω και σήμερα. 'Ο, αν μ' άφηνάτε να σας άνοίξω την καρδιά μου...

— Η άγάπη μου, είμαι βέβαιος θα κατέχτα την ιδιότητά σας!... Δεν είμ' εγώ Τζούλια, απ' τους άνδρες που πιστεύουν ότι κατατούν κ' έξουσιάζουν τις γυναίκες με τό έτσι θέλω και με τό έτσι αμείβεσθαι, όπως από κείνους που άπαιτούν να τους άγαπάτε, χωρίς να προσφέρουν κι' αυτοί τίποτε εις άντάλλαγμα...

— 'Α, όχι, τέτοιον έγωισμό δεν έχω εγώ...

— Κ' εξακολουθούσα, εξακολουθούσα να στάζω λίγο-λίγο τό φαριμάκι του...

— Υπάρχουν άνδρες, που ενώ είν' άνίκανοι οι ίδιοι ν' άγάπη, έχουν την άξίωση να τους άγαπούν και πιστεύουν πως έχουν δικαίωμα άπεριόριστο και στον έρωτα και στην πίστη της δυστυχισμένης της γυναίκας, που συνέβη να τους δοθή. Παίρνουν, αλλιώς για να δεχθούν, μία γυναίκα όρνια, εξακουστή για την έμορφιά της, και την σέρνουν πλάι τους ά λιοπαρμένα μωράκι...

— 'Ε, λοιπόν, μου, λέν, κατέτα πως έχει γίνει! 'Αμ'! Τ' είμ' εγώ, όχι, τ' είν' αυτή...

— Προχωρείτε πολύ και γρηγοράτε...

— Ός τόσο ο κόμης ντε Μπορνταβιέλα σίμωσε άκόμα περισσότερο, άγριος σχεδόν τό ατί της Τζούλιας τ' όρώτο εκείνα κοχύλι που έρροδίζε άνάμω, από άσταφιεράς καταναμάλιας μπούκιες—και κμάνοντάς τό να αλατάνη τό ήδονικό θάλασος της μισοκοιμένης του πνοής, έμυσμούδων...

— Σην καρδιά σου χτυπά, όώρα μου Τζούλια, και τό έξω που πονεί.

— Τό πλυσίσιμα αυτό έχω με τό ένοχο ατί να κοιμήσο...

— Τό στήθος της Τζούλιας ένκυμάτιζε όσών τη θάλπασα στο άγγιγμα καταγύδως.

— Άφήστε με σάς παρακαλώ, δι' όνομα του Θεού, αφήστε με! 'Αν μη τι!...

— 'Οχι, δεν θα μπη. Τίποτε τό δικό σου δεν τον ένδιαφέρει. 'Αν σ' άφίνει έτσι όλομόναχη είνε γιατί δεν σ' άγαπά. Ναί, ναι, δεν σ' άγαπά. Δεν σ' άγαπά, Τζούλια, δεν σ' άγαπά!

— Είνε γιατί έχει έμπιστοσύνη σ' έμένα...

— Σ' έμένα; 'Οχι, στον έαυτό του! 'Έχει, αλήθεια, μίαν έμπιστοσύνη, μίαν άπόλυτη, τυφλή έμπιστοσύνη στον έαυτόν του! Πιστεύει ότι σ' αυτόν, διότι αυτός είνε ο 'Αλέξανδρος Γκομέζ που έκανε μόνος του την περιουσία του—δεν θέλω να έξέτασω πως, πιστεύει, ότι είνε άδύνατον σ' αυτόν τον, όποιοδήποτε γυναίκα [να μ] σταθή πιστή. Μένα με περιφρονεί τό ξέρω...

— Ναί, σάς περιφρονεί...

— Τό ξέρω! 'Αλλά περιφρονεί κ' εσέ, Τζούλια, περιφρονεί κι' εσά σ' εμ'...

— Σας ίκετεύω, σ' αμείνω, με σκοτώνετε...

— Αιτός! θα σέ σκοτώσει! Καί... δεν θα είσαι ή πρώτη!

— Αυτό που λέτε είνε ουκαφανή! Είσθε συκοφαντές! Πηγαίνετε άπ' έδώ! πηγαίνετε και μην ξεαναγορεύετε!

— Πηγαίνω, αλλά θα ξεαναγορεύσω. Θά με ξεανακούσατε ή ίδια...

— Καί, χωρίς να προσέξω τίποτε άλλο, βγήκε, αλλά άφήνοντάς της με την ψυχρή πληγωμένη.

— 'Αλήθεια λέγεισθε ο άνθρωπος; 'Ετσι όπως τά λέγει είνε; Μου φανέρωσε κάτι που δεν ήθελα να μου τό 'πώ, που δεν ήθελα να τό ' όμολογήσω ή ίδια στον έαυτό μου...

— 'Αλλήθεια τάχα με περιφρονεί; 'Αλήθεια δεν μ' άγαπά;

— Είχαν άρχίσει κιάλα να γίνεται τό σχετικό σουσουρο για τις σχέσεις της Τζούλιας με τον κόμη ντε Μπορνταβιέλα. 'Ο 'Αλέξανδρος όμως δεν έπηρε είδη, ή έκανε πως δεν έπηρε. 'Αλλά πάλι, δεν άπόρριψε όταν ένας φίλος του άρχισε απ' έξω, απ' έξω, να του κίνη σκεπτικούς ύπαινιμους: μόνο του τό 'κοιμή όρνια: «Ξέρω ξέρω, τού είπα, τί θα μου λέγες; περικότ' να τ' άκούσω! Φλασίοις είν' όλ' αυτά! Τς γυναίκες, φίλε μου, τις ρωμαντικές πρέπει να τις άφήνουμε να δείχνουνται με τούτο είτε μ' εκείνο, έξαιρετικές πάντα ή ένδιαφέρουσες!»

— Μα τί; μήπως ήταν άβύλιμος και δειλός;... Μαδάλιστα! Μία μέρα στη ψυχρή ετόλμωσε ένας να πη μπροστά του κάτι τό διυροσμένο για κέρατα και τέτοια όπου άράζει εύθις μία μοτιέλια και τού την φέρνει στο κεφάλι!

— Σκάνδαλο, φασαρία κακό...

— «Σ' έμένα; Σ' έμένα αυτά τά σχολαστεία; Έλεγε με τον φυσικώτερο τόνο. 'Αλλο κι' αυτό! Σάν να μη καταλαβαίνω δηλαδή; σάν να μην καταλαβαίνω δηλαδή, σάν να μην ξέρω εγώ τό κόσμου τις άνοησίες που κυκλοφορούν μες στους μαροκόπιστους εις βάρος της κακομοίρας της γυναίκας μου, γιατί, σάν ρωμαντική, έχει κι' αυτή τί, παραξενιές της!... Όλα αυτά σ' αυτή κόμω εγώ απ' την όρνα αυτές τις ψλωσοκοιάνες...

— Ναί, μά όχι και αυτόν τον τρόπο, δόν 'Αλέξανδρε, τού παρετήρησε κάποιος.

— Καί κατά πόνον άλλον;

— Βγάζοντας άπ' την μέση την αίτια αυτώνων που λέγονται...

— 'Α, έτσι λές; Δηλαδή κλείνοντας την πόρτα μου στον κόμητα;

— Λέγω πως θα ήταν τό καλλίτερο...

— 'Α μπά! τό έναντιόν θάδινα έτσι δικό σ' αυτούς που κακολογούν εις βάρος μου. 'Επειτα δεν είμαι τύρανός εγώ. 'Αφού την καμμένη τη γυναίκα μου την διασκεδάει έτούτος ο κόμης, που είνε ένας τέλειος βλάκας, εσάς βεβαίω! ένας κουτεντής άστειάτος που τό μπηξέ και καλά, ότι μπορεί να παίξη όλο δόν Ζουάν, άφού λέγω, ότι αυτό τό παίγνιο διασκεδάει την φτωχή μου γυναίκα, πως μπορεί εγώ να της στερήσω αυτήν την διασκεδάσι μόνον και μόνον γιατί άλλοι κουτεντές θα πούν τούτο ή εκείνο; 'Α, μπά! τούτο δεν γίνεται μία φορά! 'Αλλά πάλι, άκούς έκεί! να τολμούν να με κοροϊδεύουν έμένα! Χμ! δεν με ξέρουν καλά...

— Όμως να κρατούνται μερικά πράγματα, δόν 'Αλέξανδρε! Δεν βαρύνει με την μοτιέλια στο κεφάλι! Είνε, έέρως μερικοί τύποι...

— Δέν ξέρω 'γώ από τύπους και τέτοια! εγώ την ούσία κυνάω...

— Την άλλη μέρα δού πολύ σοφιστή κύριο παρουσάσθησαν στο Γκομέζ να του ζητήσουν ίκανοποίηση από μέρος του προσβληθέντος.

— Πέτε του, άπέντις, να μου στείλη τό λογαρίσμο του γιατρού ή τό χειρογράφο που τον περιποιείται. Κ' έτσι άλλη ζημία έπαθε την πληρώνω...

— Μά, δόν 'Αλέξανδρε...

— Τι θέλετε δηλαδή; δεν θέλετε αυτό;

— 'Ημεις δέν θέλουμε τίποτε. 'Ο προσβληθεί θέλει μίαν άποκατάστασιν... μίαν ίκανοποίησιν... μίαν αίτησιν συγγνώμης...

— Τι; δέν έννοώ... ή, ως πούμε ότι δέν έννοώ...

— ... ναι, είδεμ'... μονομαχία!

— 'Α μάλιστα! Αυτό όποτε θέλει! Περιτό όμως να ένοχλήσετε σεις. Δέν έγινε άνάγκη από μάρτυρες. Πέτε του πως άμα γινώ η απ' τό κεφάλι του (θέλω να 'πώ: απ' τό χτύπημα πώ-φραγε με τη μπουκάλα στο κεφάλι) ως με είδομαι ήση και πάμε όπου θέλει αυτός, κλείνόμαστε κάπου οι δύο μας και ξεδιαλύνουμε άκόμα καλύτερα τό ζήτημα με γονθοπατινάδα. 'Αλλο από γονθοπάτινάδα; αυτή όμως εύχαρίστως άφού θέλει, ξεανακοιμάει ποιος είνε ο Γκομέζ.

— Μας κοροϊδεύετε, κύριε! τού φώναζε ένας απ' τους μάρτυρες.

— Διόλου δεν σας κοροϊδεύω, αλλά, πως να σας πω, μπρά άνδρασοι του Θεού, νά' σεις άντιπροσωπεύετε έναν κόσμο, κ' εγώ έναν άλλον: σεις κρατάτε από τζάκα παλιά κ' είσθε ευγενείς πάπου προς πάπου, ενώ εγώ δεν έχω φουμία που προς πάπου, ενώ εγώ δεν έχω φουμία...

— Άλλο από 'κείνη που έφικαίς μόνος μου. 'Εγώ, κύριε, είνε απ' τό τίποτε, έννοείται; απ' τό τίποτε, και δέν μπορεί να χονέψω 'γώ τους ταυφισμούς αυτούς του «κόδικος της τιμής» και σούπα-μούρες! Τέτοιες σχλαμπαρίτσες δεν τις σηκώνω. Τέλος, ξεγήθηκα νομίζω. Όυτε κουβέντι!

— Οι μάρτυρες σηκώθηκαν απ' τη θέσι τους κ' ο ένας με μεγάλη έπισιμότητα κ' άποφασιστικότητα μαζί, αλλά όχι και χωρίς σεβασμό—γιατί τό κάτο-κάτω είχε μπροστά του έναν πανίσχυρο δισεκατομμυριούχο κ' έναν άνδρωπο με μυστηριώδη προέλευση—τού είπα:

— 'Εν τοιαύτη περιπτώσει, Σινιόρ δόν 'Αλέξανδρε Γκομέζ, θα μοι επιτρέψετε να σας είπω...

— Πέστε, ό,τι θέλετε, μόνο κυνιάζετε τά λόγια σας γιατί κρατάω έδώ άλλη μία μοτιέλια...

— 'Εν τοιαύτη περιπτώσει,—και ήφισσε την φωνή,—έν τοιαύτη περιπτώσει, Σινιόρ δόν 'Αλέξανδρε Γκομέζ, δέν είσθε ευγενής.

— Μά και βέβαια δέν είμαι, βεβαίωτα δέν είμαι ευγενής. 'Εγώ! 'Από ποτέ 'γίνα και ευγενής; 'Λεντε από 'κεί.

— Πηγαίνονμε, είπα ο άλλος μάρτυς, δέν έχωμεν πλέον κανένα λόγον έδώ. 'Ως προς σας, Σινιόρ δόν 'Αλέξανδρε, θα ύποσταντε τάς συνεπείας της άσφαρηστιστο διαγωγής σας.

— Φυσικά, φυσικά,—τό περμάνε. 'Όσο δέν γιά τον... ευγενή έκείνον με την ψλωσορία την μακρά που τό άνοίξει τό κεφάλι, πέτε του, σάς έπαναλαμβάνω, να μου στείλη τον λογαρίσμο του γιατρού και να προσέξη άλλους της λείας. Σεις πάλι, αν καμιά φορά—όλα γίνονται λάρβε άνάγκη του άγροίκου και πρόβουτου πολυκατομυριούχου που δέν έχει άντίληψη τιμής, έλατε ελεύθερα σ' έμένα! θα σάς φανώ όπως φαίνομαι και σ' άλλους ευγενείς.

— Μά καμμένη κ' εσά, μ' αυτήν την τσανακωπλίστρα!...

— 'Αλλά; 'Η άκαθαρόσια της ίσα-ίσα μ' έτράβηξε! τί νόμιζες; Λησμονείς πως μεγάλωσα σέ κάτι σάν άκούει και πως καμαρά, όπως λέγει ένας φίλος μου, στην άπόλυση της βρομιάς; 'Αλλά όμως μετά απ' τον χωρισμόν αυτών μεζέ θα έκτιμώ περισσότερο την δική σου την όμορφιά, την χάρη και τη λεπτότητα...

— Με κολακεύεις τώρα δά ή με βρίζεις;

— Νά τα μας! Πάλι ή νευρασθένεια! Κ' εγώ έννοιας πός είχες άργίσις να γίνεσαι καλά!

— Βέβαια, σεις οι άνδρες μπορείτε να κάνετε τά κέρα σας, να μάς άπατάτε...

— Πούδ σ' άπάτε; Αυτό τό λές άπάτε; Μά! μπά!... Τά βιβλία, τά εβρίλα! Μά σέ βεβαίω, δέν μου καίγεται καρφι για τί Σιμόνα...

— Δέν άμφισβάλλω. Σά σκυλίτσα είνε αυτή για σέ, σά γάτα, σά μαιμού!

— Άσκακορίβας! Τίποτε περισσότερο από μαιμού! Καί μοιάει πάρα πολύ τό πέτυγες: μαιμού! 'Αλλά όμως, επειδή άπέκτησα και μαιμού, δέν έπαυσα να είμαι και άνδρας σου.

— 'Εγώ, θέλεις να πής δέν έπαυα γι' αυτό να είμαι γυναίκα σου...

— Βλέπω, Τζούλια, ότι κάνεις πρόόδους...

— Διδάσκειται κανείς...

— Μ' έμένα, φαντάζομαι, όχι με τό μαιμού δέλο σου.

— Μ' έμένα, φυσικά!

— Λαμπρά λοιπόν! 'Όστόσο δέν φαντάζομαι τό έξοχικό αυτό έπεισόδιο να σέ κίνη ή ζήλια. Ζηλάρω εσά! 'Η γυναίκα μου ζηλάρω! Καί για

κύριε. 'Αν έννοιας πως άρχίζεις να ένδιαφέρεσαι για δάτον δά τον πετοόσε, για ν' άπαλλάγης απ' τον κίνδυνο.

— Κι' αν έχω άρχίσει να ένδιαφέρομαι γι' αυτόν;

— 'Α, ά, πάλι τά ίδια! Θέλεις να με κάρης να ζηλέσω. 'Εμένα! 'Εμένα! Μά ποτέ, τέλος πάντων, θα πεισθής πως δέν είμ' εγώ σάν τους άλλους!...

— 'Αλήθεια όσο περνούσε ο καιρός τόσο λιγότερο ή Τζούλια καταλάβαινε τον άνδρα της, κι' όσο 'κείνος περισσότερο την υπέταζε τόσο 'κείνη περισσότερο άδμονούσε να μάθη: την άγαπούσε ή όχι. 'Ο 'Αλέξανδρος πάλι από μέρος του, μ' όλο που ήταν βέβαιος για την πίστη της γυναίκας του, ή μάλλον για την τελεία άδυναμία της να τον άπατήσθ, αυτός, ο 'Αλέξανδρος, ό τίποτε λιγότερο από άνδρας, άρχισε να κάρη την σκέψη: «ή πρωτευουσάκινη ζωή και τό μυητοστροφία της έγίοναν τό κεφάλι της φτωχής...» 'Ετσι άπεφάσισε να την πηξέ σέ έξοχή.

— Έφυγα για ένα κτήμα τους.

— Λίγη έξοχή δά σου κάρη καλό, της είπα. Θά σου καλάρει τά νεύρα. 'Αλλως τε αν φοβάσαι μή στενωχωρήθης χωρίς τό μαίμουδά σου, μπορείς να τον καλάρεις ιάσθρη για συντροφιά.

— Έκεί δά στην έξοχή ή κακομοίρα ή Τζούλια πήγε να σκάσει. Στενωχωρίσαν φοβερά. 'Ο άνδρας της δέν την άφηνε να διαβάζει.

— 'Εδω σ' έφερα για να σέ τραβήξω απ' τά βιβλία και να σταματήση ή νευρασθένειά σου πριν σέ συνεπάρη.

— 'Η νευρασθένειά μου;

— Φυσικά! Αυτό τρέχει σ' έμένα! νευρασθένεια. Κ' ή ατία σά βιβλία!

— Δέν θα ξεαναδιαβάσω!

— 'Οχι! δέν ξηλωτάς πράγματα... Δέν ξηλωτάς τίποτε. Τί είνε εγώ; τύρανός; 'Εγώ ν' αξιώσω τέτοιο πράγμα; Μά αξίωση ποτέ τίποτε;

— 'Οχι. Όυτε να σ' άγαπά' ούτε αυτό άκόμα δέν έξοχες.

— Φυσικώτατα, γιατί αυτό είνε ένα πράγμα που δέν μπορεί κανείς να τ' αξιώσει. 'Αλλως τε ξέρω πως μ' άγαπάς και πως δέν μπορείς ν' άγαπήσης άλλον... 'Αφ' ότου με γνώρισες και, γάρι σ' έμένα έμαθες τί είνε ο σωστός ο άνδρας, δέν μπορείς ν' άγαπήσης άλλον, όσο και να βαλθής. Μά άρα, μετά οι ρομαντικότητες... Σου είπα ότι έμ' δέν μ' άρέσουν αυτά. Αυτά είνε άνοησίες από κείνες που λέγονται, με άλλα με γελού άποκείμενα, κόμης και τέτοια, άμα παίζουν τό τσάι.

— Η άπελπισία της φτωχής της Τζούλιας άπόγινε άμα άνακάλυψε ότι ο άνδρας της είχε βρωμοσκέσεις με μία δούλα χοντράλω και διόλου όμορφη.

— Ένα βράδυ μετά απ' τό φαγητό, ενώ ήταν μόνοι τους, ή Τζούλια τού είπα άφνης:

— Μά θαρρείς πως δέν άντέληφθηκα αυτήν την ιστορία σου με τη Σιμόνα...

— Καί; μήπως εγώ έκρύφθηκα; 'Αλλως τε δέν έχει και σημασία. Τό καλό τό φαί...

— Τι θέλεις να πής;

— ... τό καλό τό φαί είνε καλό για όλες τις μέρες, και σ' όλο ώραία για όλον τον καιρό.

— Ανατρίχιασε! Πρώτη φορά της έλεγε καθαρά κι' άπερίφραστα: όρνια, πολύ όρνια... Την άγαπούσε λοιπόν, αλήθεια;

— Μά, καμμένη κ' εσά, μ' αυτήν την τσανακωπλίστρα!...

— 'Αλλά; 'Η άκαθαρόσια της ίσα-ίσα μ' έτράβηξε! τί νόμιζες; Λησμονείς πως μεγάλωσα σέ κάτι σάν άκούει και πως καμαρά, όπως λέγει ένας φίλος μου, στην άπόλυση της βρομιάς; 'Αλλά όμως μετά απ' τον χωρισμόν αυτών μεζέ θα έκτιμώ περισσότερο την δική σου την όμορφιά, την χάρη και τη λεπτότητα...

— Με κολακεύεις τώρα δά ή με βρίζεις;

— Νά τα μας! Πάλι ή νευρασθένεια! Κ' εγώ έννοιας πός είχες άργίσις να γίνεσαι καλά!

— Βέβαια, σεις οι άνδρες μπορείτε να κάνετε τά κέρα σας, να μάς άπατάτε...

— Πούδ σ' άπάτε; Αυτό τό λές άπάτε; Μά! μπά!... Τά βιβλία, τά εβρίλα! Μά σέ βεβαίω, δέν μου καίγεται καρφι για τί Σιμόνα...

— Δέν άμφισβάλλω. Σά σκυλίτσα είνε αυτή για σέ, σά γάτα, σά μαιμού!

— Άσκακορίβας! Τίποτε περισσότερο από μαιμού! Καί μοιάει πάρα πολύ τό πέτυγες: μαιμού! 'Αλλά όμως, επειδή άπέκτησα και μαιμού, δέν έπαυσα να είμαι και άνδρας σου.

— 'Εγώ, θέλεις να πής δέν έπαυα γι' αυτό να είμαι γυναίκα σου...

— Βλέπω, Τζούλια, ότι κάνεις πρόόδους...

— Διδάσκειται κανείς...

— Μ' έμένα, φαντάζομαι, όχι με τό μαιμού δέλο σου.

— Μ' έμένα, φυσικά!

— Λαμπρά λοιπόν! 'Όστόσο δέν φαντάζομαι τό έξοχικό αυτό έπεισόδιο να σέ κίνη ή ζήλια. Ζηλάρω εσά! 'Η γυναίκα μου ζηλάρω! Καί για

ΜΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

(Απ' τό τελευταίον πολύκροτον έργον του G. Heymans 'Ολλανδού καθηγητού του Πανεπιστημίου)

«'Η ψυχολογία των γυναικών» είνε ένα βιβλίον πρόσφατον του 'Ολλανδού καθηγητού G. Heymans. 'Η ψυχή της γυναίκας ύπηρεσε πάντοτε, είνε γνωστόν, διά τους διανοούμενους όλων των εποχών ένα βαθύ και άνεξιχνίαστον μυστήριον. Σπρώχνουν ή μία την άλλην και περνούν αι εποχαι έμ- προς άπό την Σφίγγα αυτήν χωρίς να δώση καμμία έως τώρα Οιδιποδα κανένα.

Δέν θέλω, για όνομα του Θεού, να είπω ότι ο 'Ολλανδός καθηγητής θα κάρη με τό βιβλίον του την Σφίγγα αυτήν να πέρη από κανένα γκορεμό. 'Απλώς θέλω να παρατηρήσω ότι ή εργασία του ή στηριγμένη πρό πάντων στην στατιστική και την μεθοδική και άκρίβη παρακολούθησιν των άναρχών που άφίνει ή γυναίκα εις όλας τάς έκδηλώσεις της κοινωνικής ζωής, δίδει στο βιβλίον του αυτό έξαιρετικό ένδιαφέρον που δέν τό έχει

καμμία έως τώρα θεωρητική ανάλυσις της γυναικείας ψυχουσθένσεως, της τόσο άνυπόστατης εις κανόνες και πάντοτε άσάλληπτης, ώστε να μην είνε δυνατόν να δεομευθ ή για να μπη εις τύπους.

Ίδου πρώτα αι μεγάλοι γοημαί της μεθόδου που άκολουθεί ο συγγραφέας.

— 'Ολαι αι διαφοραί μεταξύ της ψυχολογίας του άνδρος και της γυναικός είνε βαθμιαία. 'Επομένως δέν έχει κανείς να άποφασίση μεταξύ «ναι» και «όχι» αλλά μεταξύ του «περισσότερο» ή «λιγότερο». 'Ες άλλου αι διαφοραί αυτές είνε τάς εξως στατιστικής, με άλλους λόγους δέν μπορούν να έχουν αξίαν δι' ένα άνδρα ή μίαν γυναίκα μεμονομένη, ως άτομα λαμβανόμενα, κατά μέσον όρον. Εις κάθε ψυχολογική έρευνα σοφά, ούτε ή γυναίκα ούτε ο άνδρας δέν πρέπει να εκλαμβάνονται ως άφηρημένη και άπομονωμένη έννοια αλλά κατά μέσον όρον. Καί αυτόν τον τρόπον άφομένη γυναίκα μπορεί με μερικά ψυχικά χαρακτηριστικά ή και με όλα άκόμη να προσεγγίξη την ψυχολογία του άνδρος, λαμβανόμενου κατά μέσον όρον παρά την ψυχολογίαν της κατά μέσον όρον γυναικός. Λοιπόν, εις τάς ψυχολογικάς διαφοράς μεταξύ των δύο φύλων ή κατάλληλη έμφρασις δέν είνε: 'Η γυναίκα ή αι γυναίκες έχουν την ιδιότητα Α. 'Η, αι περισσότεραι των γυναικών έχουν την ιδιότητα Α, αλλά αι γυναίκες έχουν κατά μέσον όρον την ιδιότητα Α.

— 'Ας έλθωμεν τώρα στα άποτελέσματα τά όποια έδωσε στον συγγραφέα μία έρευνα πολυσχιδής και άκούραστη, κατά την όποιαν δέν έμεινε

ένα Μπαρόν ή ένα Ροστέν. 'Απέναντι της πλουσίας πινακοθήκης των ανδρών που διεκρίθησαν εις τας έπιστήμας, τα γράμματα, τας τέχνας δεν εδιδόσκειτο παρά ένας περιορισμένος αριθμός γυναικών, που διέπρεψαν. Δεν θα ήδυνάτο όμως κανείς να υποστηρίξει, ότι αι κοινωνικαί συνθήκαι που ευρέθησαν τα δύο φύλα εως τώρα είνε άφορμή κατά μέγα μέρος της άνομιότητος αυτής. Αυτό φρονεί και ό συγγραφεύς και περιορίζει την έρευνάν του εκεί όπου ή σύγκρισις δεν θα μπορούσε να άδικήσει την γυναίκα. Είς τας πανεπιστημιακάς έξετάσεις, λοιπόν, ή άναλογία των γυναικών που έγέγοντο δεκταί εκεί, είνε μεγαλύτερα παρά των ανδρών, ή άναλογία δε έκείνων που έγέγοντο δεκταί μετ' έ-σίνου είνε πολύ μεγαλύτερα άκόμη. Αί ιδιότητες, αι όποιαι ευρίσκονται συχνότερον και εις μεγαλύτερον βαθμόν εις τας φοιτητριάς μάλλον κατά μέσον όρον παρά εις τους φοιτητάς, είνε αι γενικαί σχολικαί γνώσεις, ό ζήλος, ή έπιμονή και ύπομονή, ή κανονικότερα φοίτησις εις τό σχολείον, ή ευπειθεία, ή τάξις και ή ευσυνείδησις εις τήν σπουδήν. 'Η πρωτοτυπία όμως ή βαθύτης, ή δεξιοτεχνία και αι άλλαι ιδιότητες είνε ολιγότερον ισχυραί εις τας γυναίκας.

Η γενική θέσις την όποιαν ό συγγραφεύς εξέ-γει έκ των έρευνών του, τας όποιας μνημονεύει, και των διαφόρων γνωμών τας όποιας άναφέρει είνε ή ψυχρά έξοχότης των άφηρημένων ιδεών ενδεδειγμένη άντιπαθητική πολύ στάς γυναίκας. Διότι δεν ίκανοποιεί τας συμπαθητικάς της ανάγκας' στήν ψυχή των τήν διηρασμένην διά συγκινήσεις δεν άφίνει τίποτε. 'Από κάθε άλλο μέρος περισσότερον, εις τήν σφαίραν της 'Επιστήμης ή γυναίκα δεν βοήθεια στο στοιχείον της. Είς αυτό όφείλεται και τό συγγραφέα ή έξηγήσις του γεγονότος, ότι αι γυναίκες σπανίως κατορθώνουν να παράγουν σοβαρά επιστημονικά έργα με όλας τας προσπάθειας που καταβάλλουν και όλας τας γνώσεις με τας όποιαις αι προσπαθείαι των αυταί τας προκρίβουν. 'Η σπανιότης της γυναικείας μεγαλοφροσύνης προέρχεται λοιπόν ολιγότερον από έλλειψιν ικανότητος και περισσότερον από έλλειψιν κλίσεως. Δεν γίνονται όχι διότι δεν ήμπορούν, αλλά διότι δεν θέλουν! Πρέπει να όμολογήσουμε ότι τό βάλασμα, που ό συγγραφεύς θέτει στην αίμασσοσιν πληγή, που άνοίγει ή στατιστική του στην γυναίκα από την πελευρά αυτή είνε άρκετά καταπραυντικό. Τό IV κεφάλαιον του βιβλίου άφορά τήν θέλησι και τήν δραστηριότητα. 'Η δραστηριότης των γυναικών κατά τών συγγραφέα, έχει τας πηγάς της μάλλον στο αίσθημα των, παρά εις λόγους και άρχας. 'Εξ' άλλου, εάν πολλά έλατήρια συντρέχουν στήν έπεξεργασίαν μιας και της αυτής πράξεως, δεν έλκύονται χωριστά στήν συνειδησιν, διά να συγκριθούν, αλλά μάλλον δίδουν τήν μάχην των 'από ύποσυνείδητον. Είς τό φώς της συνειδήσεως δεν φάνει, παρά μόνον τό αποτέλεσμα της μάχης αυτής.

Στό τελευταίον κεφάλαιον έρευνάται ένα πολύ λεπτό ζήτημα. 'Η άρχή της ψυχολογικής έτερογενείας των Φυλών. Αί διαφοραί δηλαδή, που παρατηρούμεν μεταξύ των δύο φύλων είνε ουσιώδεις ή άπλως τυχαία; 'Εξετάζονται και κρίνονται πολυάριθμοι άπλως εις αυτά τά λόγια: «Αί άφορμαί, που καθιστούν δύσκολον να συνθέσθαι κανείς μίαν θεωρείαν της γυναικείας ψυχής και να έχη μίαν συγκεκριμένην ιδέαν, συγκεκριμένην στην άκαμψία, που είνε γενικώς ή ιδιότης κάθε θεωρίας. 'Ακαμψία δε και γυναικεία ψυχή είνε δύο πράγματα που είνε άδύνατον να συμφιλιωθούν. Διότι επί τέλους δεν είνε μόνον τό άτομον, αλλά και τό φίλον άκόμη τό γυναικείον, που είνε άνέκφραστον.

T. Φ. Ρ.

ΣΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΜΟΥ

Ήμουν μικρός πολύ μικρός
τή θλίβον ήμέρα
που κλείσαν πατιοεινά
τά μόνια σου πατέρα.
Χρόνια και χρόνια πέρασαν
από τή μέρα εκείνη
μ' άπ' τήν ψυχή μου ή μορφή
ή θεία σου δε σβήνει.
Σάν κάποιον να ταξίδευες
μυθ' φανταίαι άκόμα
και όχι δει βρίσκουσαι
μέσα στο μαύρο χρώμα
κι' ώρα την ώρα καρτερώ
να ξεκινήσης, πάλι
και να μές σφίξης: στοργικά
στην πατρική άγκυλή.

Α. ΝΑΪΑΣΗΣ

ΟΙ ΞΕΝΙΑΣΤΕΣ ΝΥΧΤΕΣ ΤΟΥ ΠΑΡΙΣΙΟΥ

ΡΩΣΙΔΕΣ ΚΕΡΝΟΥΝ ΕΔΩ - ΠΕΡΑΣΤΕ

Οι Ρώσοι πρόσφυγες
φεύγοντες για να σωθούν
από τόν Μπολσεβικόν
κίνδυνον σκορ-
πίστηκαν σε

όλα τά μέρη της γής. Τό Παρίσι ιδιαίτερος προτιμήθηκε από τόν πνευματικόν και καλλιτεχνικόν κόσμον της τσαρικής Ρωσίας, ένθα οι έξανθοί Σλαβί έπεδόθηκαν σε κάθε είδους βιοποριστικόν επάγγελμα. Καί τό Παρίσι έκέρδισεν από τήν βιομηχανίαν, τήν τέχνην και τήν ζωτικότητα τους. Ρώσοι εύγενείς και κυρίαί της άριστοκρατικής Ρωσίας, που είχαν γύρω τους ανθρώπους να τους υπηρετούν, με τό να βρεθούν μόνον, χωρίς περιουσίαν και φίλους στην μεγάλη Γαλλικήν μητρόπολιν, ή όποια από τίποτε δεν έχει ανάγκην τά διδάχθι, ανέλαβαν τό τολμηρόν διάβημα να άνοίξουν ρεστοράν πολυτελείας. Καί έπέτυχαν καθ' όλην τήν γραμμήν.

Όταν μελετήσθ κανένας καλά τά Ρωσικά αυτά κέντρα, θα έννοήσθ, πώς οι ατίτες της έπιτυχίας των είνε τρεις: 'Η άτμόσφαιρα, ή έπιμονή, που τήν γεννά ή άπελυσία, και ή μουσική τους. 'Η άτμόσφαιρα είνε ένα άόριστο πράγμα, δεν υπάχει όμως όρος καταλληλότερος να χαρακτηρίσθ κανένας τό συναισθημα που άποκομίζει από τά κύρια Ρωσικά κέντρα της παριζιάνικης νύκτας. 'Ενα πράγμα που πρέπει να κάνη ό επισκέπτης των είνε να μνή άνοιμύη την αισθητικήν της βοήδους. 'Εξηγουμαι. 'Όταν δηλαδή σουπάρησ άλά Ρωσία να μνή πάγη άλλοι για να χορέψη Φέξ-τρότ' θα αισθανθί ένα κενό και στά δύο κέντρα και ή βραδιά του τάει χαμένη. 'Αν νομίζετε πως τό να μη χορεύετε σε παρκέτο με μιά τζάζ, είνε άπόλειτα της βραδιάς σας τότε μί πάτε στα Ρωσικά ρεστοράν. 'Αν όμως θα σάς ευχαριστούσε ή συναισθησις πως βγαίνετε από τόν συνειθισμένο έαυτό σας, αν θέλετε να ξεχάσετε ήμερομηνίες και μέρες και ώρες, τότε μη διστάσετε, πηγαίνετε.

Τό Σπιτάκι των Ρώσων ήθοποιών στην όδδ Βιβιέν είνε πάντως ένα συνειθισμένο ρεστοράν μικρό, τό όποιον όσως πολλά άλλα, οεκλημάται: «προγεύματα, γεύματα, δείπνα» προσθέτοντας σάν ξεχασμένο ύστερόγραφο: ό Ραφαήλ και ή όρχήστρα του. 'Η πρώτη έντύπωσις, τήν ώρα που ό εύγενικά χαριτωμένος κύριος στην είσοδο σάς πάρη τό καπέλλο και τό πανωφόρι—είνε μάλλον δυσάρεστη. 'Η διακόσμηση είνε βαρειά Ρωσική της παλιάς σχολής. Οι τοίχοι πράσινο λαδί χρώμα και βαθύ κόκκινο με περίεργα χρυσωμένα καντηλιέρα. 'Ανόμοιο με κάθε τι που έχετε δει στο Παρίσι. Είνε και μικρό. Σε συνειθισμένες βραδύς άρνούνται τηλεφωνικές παραγγελίες για να κρατήσουν τραπέζια τη νύχτα.

Τήν ώρα που διαβάσετε τό μενού με κάποια γκριμάτσα δεν είσθε άκόμα κύριος του έαυτού σας—σας πλησιάζει ένας άριστοκρατικός νέος— ένας πρίγκιψ πρό της καταστροφής Ιωσφ— και άφίνει στο τραπέζια σας ένα ποτήρι πραγματικής βότκας. Θα ήταν έγκλημα και θα τους προσβάλλατε θανάσιμα, εάν δεν πάρετε τήν όρεκτική βότκα τους. Τό φαγητό δεν είνε βέβαια καλύτερο από έκεינו που θα βρίσκατε σε χίλια δυά άλλα παρόμοια ρεστοράν, είνε όμως καλό έπίσης. Σας έπηρεάζουν έν τούτοις εύθύς οι τρόποι των γκαρσονιών, ή εύγενικότητά τους, ό άριστο κρατισμός τους. 'Εκείνο δε που σάς ενδιαφέρει άμέσως είνε ή μουσική που πλημμυρίζει τό μέρος και ξεσπά σ' ένα θριαμβικό τραγούδι.

Ό Ραφαήλ είνε μουσικός πρώτης γραμμής, με ένα άπηνήθιστο όμως μουσικό όργανο για τό Παρίσι, μιά μικρή κονσερτίνα. Δεν παίζει μόνο

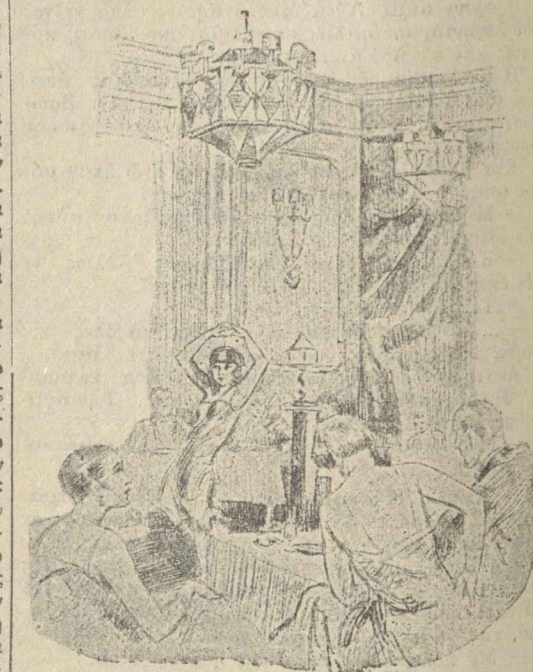
με τό γλυκό αυτό όργανό του, αλλά τό κάνει να μιλή, να στενάξει, να γελά, να κλαίη.

Τή μιά στιγμή με τό τραγούδι των Πειρατών του Βόλγα, τήν άλλη μ' ένα Βάλς του Σοπέν και κατόπιν με μιά Τζόρτζα! Περιφέρεται μέσα στον μικρό χώρο, προκαλώντας όλη τή σάλα των συγκινήσεων.

Και τό φαγητό σας γίνεται άμβροσία και νέκταρ και όλες οι άπολαύσεις του κόσμου. Και σιγά σιγά τό τραγούδι γλυσταίνει μέσα στο λαγύγγι των Ρώσων αυτών. Μιά γυναίκα νοητέστατα καθισμένη στο άντικρινό τραπέζια άρχίζει ένα παραπονιάρικο Σλαβικό σκοπό. 'Ενας άντρας άπέναντι της τήν σκεκοντάει—σωστό ντυέτο. Οι καλύτεροι άστέραι της Ρωσικής όπερτάς άκούονται συχνά έδω μέσα. 'Όλοι γνωρίζουν μετάξυ τους οι πελάτες και σε μιά στιγμή που ή κονσερτίνα του Ραφαήλ τοίς παρσάρει, έσπερνει σε νόρο και τραγουδούν όλοι και όλες τό δραματικώτατο: 'Ελ-Ούνέμ, τό τραγούδι ή μάλλον τή Βαρκαρόλλα του Βόλγα. Τραγουδιέται με τόσο μπρίο, με τόσο πάθος, με τόσο αίσθημα τέχνης που σε γοητεύει και κάνει τό μάτι σου να δακρύσθ.

Μπαίνεις στο πρώτο ταξί και λές: «Κασμπέκ» άλλο κέντρο Ρωσικό με είσοδο σπηλιάς σ' ένα άπόκεντρο δρόμο. Σε υποδέχεται ένας εύγενικός Κοζάκος και σε οδηγεί από μιά μικρή πορτούλα σ' ένα μακρύστενο σαλόνι, με τοίχους σκεπασμένους από πολύχρωμα κουρέλια. 'Ενα περίεργο κόκκινο χαλί, ένα πιάνο, δύο έγχορδα όργανα. Κόσμος με ρούχα της δουλείας και με τουαλέτες βραδυνές στα τραπέζια. Πίνουν όλοι σαμπάνια καθισμένοι κοντά στον τοίχο, γύρω, μη φροντίζοντας παρά μόνο για τόν έαυτό τους. Και ξαφνικά... τσάφ σβήνουν όλα τά φώτα έκτός από τά μικρά λαμπιόνια των τραπέζιών με τ' άπατάριο. Κάποιος τραγουδεί μέσα στο σκοτάδι, τό όποιον δεν είνε και σκοτάδι.

Τό ρίγος του περιβάλλοντος σε συγκινεί, σε

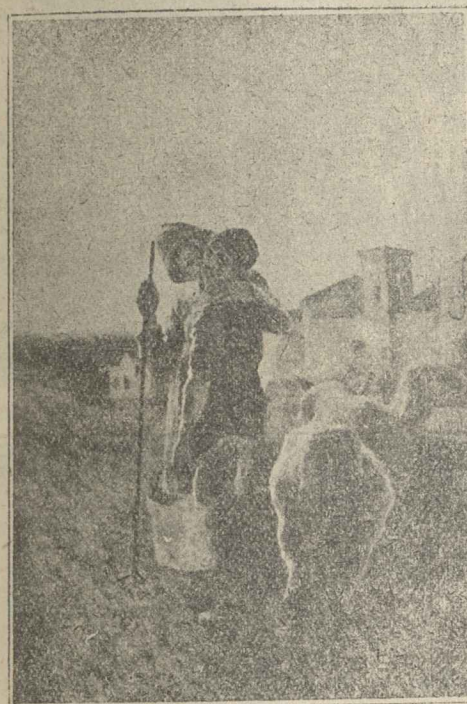
έλκει σε σύρε με έκστασι. 'Ενας βαρύτονος με έξοχη φωνή τραγουδεί Ρωσικά μιά μελωδία από τήν Σεχεραζάτ. 'Όλες οι σιλουέτες των γυναικών διαγράφονται στους τοίχους. Τό χέρι στο πηγούνι, με όρος σκεπτικό. Θεέ μου τί χαριτωμένο προφίλ! Τά μαύρα μάτια μιας γυναίκας σε κυττάζουν μέσα στο ήμίφως: σε άνεψίζουνε μυστηριώδεια... ό παθητικός τόνος του τραγουδιού εξακολουθεί... και τά φώτα άνάβουν και πάλι. Ποιά ήταν ή γυναίκα! Που είνε! Κανένα ίχνος. Τό μυστήριο του περιγύρου. Σβήστε τά φώτα! Τά χαμηλώνουν και κάθε φορά τό μυστήριο είνε πιο ήδυπαθές και πιο Τανταλικό. Κασμπέκ' ένα όνομα μαγικό... ένα μέρος παραμυθένιο. Κα-σμπέκ ποιος νάταν άραγε;

Ο ΠΙΕΡΡΟΤΣ

Ο ΖΟΓΡΑΦΟΣ ΤΩΝ ΒΟΥΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΧΙΟΝΩΝ ΤΖΙΟΒΑΝΝΙ ΣΕΓΚΑΝΤΙΝΙ ΠΟΙΗΤΗΣ ΤΗΣ ΝΥΧΤΗΣ ΤΟΥ ΜΕΝΙΚΗΣ ΖΩΗΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΟΝ ΙΣΤΟΡΙΟΚΡΙΤΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ Κ. ΣΤ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ ΜΕ ΤΡΙΣ ΣΕΓΚΑΝΤΙΝΙ ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΩΣ

'Αγάπη στα βουνά.

[Brienza 1883]

Τό 1899, εις ένα μάγο ήλιοβασιλέμα, εις τό γαριόν Σάφμπουργ των Τυρολικών 'Αλπεων της 'Ανω Αναλιδάνας έσβυνε ήσυχά ήσυχα ένας από τους μεγαλύτερους ζωγράφους της 'Ιταλίας, και ίσως και της Εβρώπης, ό Σεγκαντινί.

Είπεν άποσυρθί εις τας χιονισμένας κορυφάς των 'Αλπεων, προς θεατείαν των άρρωσθημένων πνευμόνων του, αλλά εκεί έώρθε τήν πλήρη εξέλιξιν του μεγάλου ταλάντου του, τό όποιον δτε εύρίσκειτο εις τας πόλεις, εις τό Μιλάνον και τήν Βενετίαν είχε τραπή εις τόν συμβολισμόν.

Ό Σεγκαντινί εγεννήθη εις τό 'Αρχο του Τυρόλλου τή 1858 και έσπούδασεν εις τό Μιλάνον. 'Εκίνησεν άμέσως τήν προσοχήν των φιλοτεχνών με τά πρώτα έργα του. 'Ιδίως έκαιεν έντύπωσιν εις τό Μιλάνον ή τεχντοροπία του, ή μάλλον ή βάσις της αντίληψώς του διά τήν τέχνην.

Ό 'Εμπρεσιονισμός, τό γαλλικόν αυτό άνθος της τέχνης, με τόν Μανέ επί κεφαλής, εύρθηκε άναμφιβόλως εις τό τάλαντον του Σεγκαντινί τόν μεγάλον μύστην του.

Μάλιστα ό Σεγκαντινί προσέθεσεν εις τόν 'Εμπρεσιονισμόν και τόν Νιμβισιονισμόν, δηλαδή τόν διαχωρισμόν των χρωμάτων εις τά άσπρα και βασικά τρία χρώματα από τά όποια άποτελούνται όλα τάλλα.

Τά άποτελέσματα της τεχνοτορίας του Σεγκαντινί ήσαν καταπληκτικά! Ισως κανένας ζωγράφος δεν ήμυλώθηκε περισσότερο και πλέον άληθινά τό φώς, όσον ό 'Ερμίτης των 'Αλπεων. Κάθε χρωματικόν τόνον, διήρει ό Σεγκαντινί εις μικράς παραλλήλους γραμμάς ευθυρού, κίτρινον και κίανον, εις τόσην άναλογίαν, ώστε ό οφθαλμός του θεατού κάμνει

τήν άνασύνθεσιν του διηρημένου αυτού τόνου. 'Η έντύπωσις από τόν τρόπον αυτόν της εργασίας είνε κάτι ζωντανόν, κάτι παλλόμενον από ψυχήν. Τό φώς τό έκτυπωτικόν του ήλιου μέσα εις τήν παγωμένην και διαυγή άτμοσφαιραν των 'Αλπεων άποδίδεται με τόσην δύναμιν, ώστε ό θεατής αναγκάζεται πολλάκις να ήμυλώσει τούς οφθαλμούς του, όπως θα έκαιμεν αν άντίκριζε τόν έκθαμβωτικόν ήλιον των παγετώνων.

'Εννοείται ότι ή τεχνική αυτή του Σεγκαντινί δεν είνε ή μόνη αξία των έργων του. Πολύ μεγαλύτερα είνε ή ποιητική διάθεσις και ή δημιουργική δύναμις της ψυχής του, τόσον ισχυράς και ύγιους κλεισμένης μέσα εις άδύνατον από άρρωσθημένον στήθος. 'Η ζωή των 'Αλπεων, οι εύρωστοι και ρωμαλέοι χωρικοί των βουνών, τά κοπάδια των προβάτων που βόσκουν τήν γλόβην των όροπεδίων, αι άγελάδες με τά άγαθά και ήρεμα σάν παιδικά μάτια, ευρήκαν τόν αλθαντικότερον και τόν πλέον ψυχρόμυhton ψάλτην των. Τά κρουστάλλινα νερά των πηγών δροαίζουν τήν βελικλήν διαδικήν ζωών των ανθρώπων και των ζώων. 'Εδώ μιά μνητέρα θηλάζει τό παιδί της στο στήθο διπλά σε μιά άγελάδα ή όποια γλύφει τό θηλάζον μοσχάρι της. Διά τόν Σεγκαντινί είνε δύο μητέρες. Είς άλλον πίνακα τό «'Αβε Μαρία» ή μικρή βάρκα της λίμνης έπιστρέφει εις τό χωριό. Μέσα εις τήν άποθέσιν του φεγγαρόλου και γουσου ήλιοβασιλέματος τά πρόβατα που γεμίζουν έντελώς τήν βάρκα μόλις άφίνουν θέσιν εις τόν βοσκόν καπλητάτην και τήν νέα γυναίκα του που κρατεί τό μικρό παιδί τους. 'Αλλού ό Σεγκαντινί τραγουδεί τούς έρωτας των άκάμων βουνήσιων μέσα εις τό ιδανικόν πλαίσιον των χιόνων και των βράχων.

Τά έργα του Σεγκαντινί είνε ήθογραφικά, συμβολικά και της άγορτικής ζωής, κατά τά τρία στάδια της εξέλιξεως της τέχνης του. 'Αλλά πάντοτε γεμάτα ποίησιν' και μιά εξαύλωσις της ζωής, μία ειρήνη και μία άγάπη πανάται εις τά όλόφωτα έργα του, και ή ψυχή των άπελών χωρικών του έχει άπειρον βαθός, όπως εις τά τοποία του έξωγράφησε τό σφοδρόν άπειρον και τό μυστήριο της όρεινης φύσεως, όπου άναπνέει κανείς εύκολότερα και ή ψυχή του άναυήσκει προς τόν ουρανόν.

'Ενα από τά άραιότερα έργα του Σεγκαντινί, της συμβολικής περιόδου του, είνε εις τήν Παναοτήκην του Μιλάνου: 'Ο «'Αγγελος της 'Αγάπης»: 'Επάνω εις ένα δένδρον, τό δένδρον της ζωής, μιά μητέρα με τήν ήμεραν άραιότητα

'Η γυναίκα που δροαίεται.

[Savognino 1892]

της νεότητος, σφίγγει εις τήν άγκαλιά της τό παιδί της και του προσφέρει τόν σφαγιτόν μαστόν. Το παιδί γεμάτο ήγειαν, εύτυχία και έμπιστοσύνην άναπνέει εις τόν κόλπον της αιωνίας μητρικής άγάπης, πηγής της ζωής. Τό έργον παρά τόν μοντερνισμόν της τεχνοτορίας του υπενθυμίζει τήν ποιητικήν άρέλειαν του Μπουσσέλλι και τήν μακαρίστην του Φράντζεσκο.

Τά τρία έργα τά όποια συνοδεύουν τό σημείωμα τούτο, ή γυναίκα που δροαίεται, ή γυναίκα με τά μοσχάρια και ή άγάπη στα βουνά, είνε από τά πλέον χαρακτηριστικά του 'Ιταλού ζωγράφου ό όποιος έξησε μόνον όλίγα έτη (άπέθανε 41 έτών), αλλά άφήκε πίσω του άριστουργήματα, ύγιους άντιλήψεις της τέχνης και μιας τρυφερότητας και άγάπης προς τήν φύσιν, τήν όποιαν τόσον προώμως έχασαν τά φώτα του μάτι.

[Savognino 1892]

ΣΤΕΦ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

'Η γυναίκα με τό μοσχάρι.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΦΩΤΕΙΝΗ ΑΝΑΛΑΜΠΗ ΤΟΥ ΙΗ' ΑΙΩΝΟΣ· ΑΛΛΑ ΤΙ ΑΝΑΛΑΜΠΗ!

Ο ΦΡΑΝΤΖΙΣΚΟΣ ΓΙΟΖΕΦ ΓΚΟΎΑ Υ-ΛΟΥΤΣΙΕΝΤΕΣ, ΚΑΙ Η ΖΩΗ ΤΟΥ

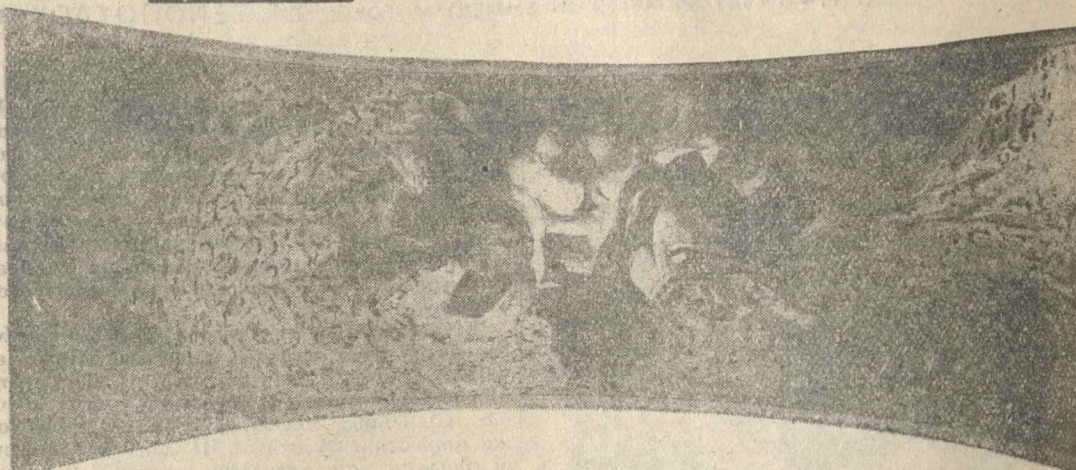
ΕΝ ΙΣΤΟΡΙΟΚΡΙΤΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ PAR INTERIM ΜΕ ΤΡΕΙΣ ΓΚΟΎΑ ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΩΣ

ΒΙΚΕΝΤΙΟΥ ΛΟΠΕΖ:
Τὸ πορτραῖτο τοῦ ΓΚΟΎΑ

Τῶν ἀδυνά-
των ἀδύνατο νὰ
παραστήσω σὲ
μιά στήλιτσα σὰν
κι' αὐτὴ τ' ἦταν
ὡς ἄνθρωπος
καὶ τί ὡς ζωγρά-
φος ἕνας Φραν-
τζίσκος Γκόυα.
Σὲ μιὰ ἐποχὴ
θανάτου ἐπε-
σοῦ τῆς Ἰσπα-
νίας ἐννόηκε
ἀπ' τὸ ἄσχημο
Φουενδετόδος ἔ-
να φωτεινὸ με-
τέωρο χωρὶς τὸ
ταῖρι του σὸν
Ἰσπανικὸν οὐρα-
νὸ, ἀφοῦ ὁ Γκρέ-
κο εἶνε καὶ λιγά-
κι δικός μας, ὁ
δὲ Βελασκέθ
ἐρχεται κατόπι,
μόλο ποὺ γεννήθηκε ἐνὰ-μιση αἰῶνα πρὶν (1599 1746).
Καὶ γι' αὐτὸν λοιπὸν ἀκόμα τὸν λόγο δὲν εἶναι διόλου
ὑπερβολὴ ἐκεῖνο ποὺ εἶπαν: ὅτι τὸ θαυματουργὸ αὐτὸ
χαμνί τῆς Ἀραγόνας σιάθηκε ὁ περισσότερο μόν-
ος ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους τοῦ καιροῦ του — στὴ
ζωὴ μόνος καὶ στὴν τέχνη μόνος. Ὅταν ἦταν στὴν
Ἰταλία, μελετοῦσε τοὺς μεγάλους, σὰ μεγάλους· χω-
ρὶς ἔν' ἀντίγραφο, μιὰ πινελιά καθόταν μόνος καὶ
τοὺς ἐβλεπε, ὥρες, μέρες, μῆνες. Μὰ γιατί; Ὅχι γιὰ
νὰ τοὺς μιμηθῇ, ὅχι γιὰ νὰ βαδίση στὰ ἔχνη τους·
παρὰ γιὰ νὰ ἐπαναστατήσῃ ἄλλη μιὰ φορὰ ἐνάντια σὸ
κάθε παλιό, γιὰ νὰν τ' ἀρνηθῇ μ' ὀλην του τὴν ψυχὴ!
Στὸ ἀναμταξὺν ἐρωτεύονταν τρελλὰ, γιὰ δὲν-ἐξω-
ποσοστὴν φορὰν καὶ σὲ ξένον τόπο, μονομαχοῦσε σὰ
νὰ τῷχε πάρη ἀποκοπὴ, ἐκλεβε τὰ κορίτσια τοῦ κό-
σμου — καὶ μὲς ἀπὸ μοναστήρι «μοναστηρήσιαν
μορφή», γινόταν ὁ ἐπίσημος ζωγράφος δύο βασιλιά-
δων, ὁ εὐνοούμενος τῆς ὀρεγκίνης Μαρίας-Λουίζας καὶ
τῆς περιφνημῆς κοντέσσης τοῦ Μπεναβέντε — ἀλλὰ καὶ
καμμιᾶς χορεύτριας τοῦ δρόμου, ἡ καμμιᾶς ἀκροβά-
τιδος τοῦ τσίρκου, φίλος καὶ οἰκτιρὸς αὐλικῶν καὶ
μεγιστάνων καὶ στρατηγῶν ἀλλὰ καὶ νερουλάδων, καὶ
αἰζήδων καὶ σαλτιμπάγκων καὶ μουλαράδων καὶ
ἄλλων τῆς αὐτῆς ὑποστάθμης πελατῶν τουτῆς ἡ ἐκεί-
νης τῆς ταβέρνας ὅπου πῆγαινε κατ' εὐθείαν ἀπ' τὸ
παλάτι, ὅπως κι' ἀπ' τὴν ταβέρνα πῆγαινε κατ' εὐ-
θείαν σὸ παλάτι, καὶ πάλι στὴν ταβέρνα, καὶ μόνος
ἀργὰ καὶ ποὺ στὴν γυναῖκα του (κόρη τοῦ δασκάλου
τοῦ Μπαῦ) — ἀναμελιά, ποὺ δὲν τὸν ἐμπόδιζε ὡς
τόσο ν' ἀραδιάσῃ στὴ γραμμὴ δύο δεκάδες παιδιὰ!

Ποτὲ ζωγράφον δὲν ἐτίμησαν βασιλιάδες μὰ καὶ λαο-
τζίτσος — οἱ πρῶτοι στὰ δόματά τους, κι' ὁ δεῦτερος
στὶς πλατεῖες καὶ στὶς γειτονίες, χαιρετώντας τὸν μὲ
τ' ὄνομά του ἢ παίροντάς τον ἀποτίσω. Γιατὶ ὁ
Γκόυα δὲν ἦταν μόνος ταυρομάχος καὶ ξιφομάχος κι
ἀντικληρικὸς καὶ λαός, παρὰ καὶ ζωγράφος ὑπέροχος
λαϊκῶν τύπων καὶ λαϊκῶν θεμάτων ἢ καὶ ἀνάποδα:
δὲν ἦταν μόνος ζωγράφος κτλ. ἀλλὰ καὶ ταυρομάχος
καὶ ὀπλομάχος κτλ. — ἄνθρωπος καὶ τεχνίτης, ποὺ
ἤξευρε ν' ἀγαπᾷ καὶ νὰ μισῇ, νὰ φιλᾷ μὰ καὶ νὰ δαγ-
κῶνῃ, «νὰ λυσσᾷ κατὰ τοῦ καιροῦ» του! Ἀλήθεια!
τί σίφοννας ἦταν αὐτός, τί γαργατούδας τῆς ζωῆς καὶ
τῆς τέχνης! Οἱ Γάλλοι ἐμπαιναν στὴν πατρίδα του,
σπέρνοντας παντοῦ τὸν τρόμο καὶ τὴν καταστροφὴν,
κι' αὐτὸς σὸν ἀσπρότοχο τοῦ δρόμου ἐστιγματίζε
ἀφοβα τὰ αἶσχη τους, ζωγραφίζοντας «ἐκ τοῦ φνσι-
κοῦ»! Πῶς; Ἀ, μὰ δὲν ὑπῆρχε «πῶς» γι' αὐτόν.
Μήπως σὸ ἐργαστήρι του, ὅταν τὰ πινέλλα δὲν ἀν-
τεῖχανε στὴ φούρια του δὲν ἄρπαζε σφουγγάρια, βοῦρ-
τσες, σκοῦπες, ὅ,τι εὗρισκε, γιὰ νὰ δόσῃ μορφή στὴν
ἀφηνιασμένην του ἔμπνευσι; Καὶ μολαταῖα τὴ ζω-
τάνια καὶ τὴ χρώμα καὶ τὴ περισσόεια ζωῆς ἔχουν τὰ
ἔργα του — ὅλα του τὰ ἔργα! Οἱ δὲ γυναῖκες του, θεέ
μου! τί ὥραιες, ὅλες ὥραιες, «ἰκόμα κι' οἱ ἄσκημες»
ὅπως γράφει ὁ Φῶρ. Μόνος οἱ στρατηγοὶ του χασάπη-
δες κι' οἱ αὐλικοὶ του παγκάκιστοι ἐπὶ τοῦτῳ! Κι'
ὅμως ὅταν ἐξωγράφιζε τὸν Γουέλλιγκτων, πῆγε νὰ
τὸν τρυπήσῃ τὸν κακομοῖρη τὸν Ἀγγλο γιὰτὶ κάτι θε-
λῃος νὰ τοῦ πῇ...

Ἀ, τὸν ἀσυμμόρφωτον αὐτὸν ἐπαναστάτη, τὸν ἀτί-
δασσον αὐτὸν μεγαλοφυῆ κατ' ὀρθωσαν, μετὰ πολλὰ
οἱ παπάδες νὰ ἐξορίσουν! Κ' εἶτοι τὰ ἰσπανικά του
χρόνια τῆς ἐξορίας σὸ Βορδῶ, ἀφοῦ κουφάθηκε πρῶτα
καὶ τυφλώθηκε ἔπειτα, χωρὶς ὅμως νὰ παύσῃ νὰ ζω-
γραφίῃ ὡς 82 ἐτῶν ὅπου ἦταν ὅταν πέθανε. Καὶ τί
μυστήριον! Στὸν τάφο του, ἅμα τὸν ἀνοῖξαν, βρῆκαν
δύο σκελετοὺς, τὸν ἕνα γυναικεῖον... PAR INTERIM

ΕΙΚΟΝΕΣ: { α' — Τοιχογραφία στὴν ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου τῆς Φλωρίδος
β' — Οἱ νέες [πῖναξ εὐρισκόμενος σὸ Μουσεῖο τῆς Αἰλλης].